



ФЛАШ  
ГОРДОН



КРОЗ  
ВЕКОВЕ

ОПРОШТАЈ  
СА САРДИНОМ

Велики шпански сликар Гоја има једну слику коју је назвао „Погреб сардине“.

У Шпанији је некад био веома раширен један занимљив обичај који је и сад познат у Каталонији. Последњих дана традиционалног карневала, на улицама каталонских градова и села може се видети, као на Гојином платну, весела руља у подераним оделима и капутима и наопако окренутим ђурцима. Њихова лица намазана су гаром. Људи свирају у фруле, ударају у добоше, звецкају кастањетама и удараљкама, лупају у шерпе и тигање, и певају веселе песме. Ипак, читава та процесija скупила се на жалостан догађај: на сахрану. На крају поворке вуче се свештеник, а неколицина маскираних вуку чошљку и на њој огром-



но страшило од сламе коме је међу зубе заделнута мала риба — сардиница. Ето кога сахрањују! Рибу! По свим правилима њу не покопају негде ван града. Ту, на пробу приређује се гозба, а затим учесници процесije одлазе даље да сву ноћ лутају по граду обузетом карневалским весељем.

Вероватно да ни сами учесници „погребња сардине“ не знају да је овај обичај пришао из древног обреда опраштања с карневалом, ка да би пре почетка поста заклали и сахранили свињу — симбол мрсе хране. Постепено је ова жртва постајала све симболичнија док се није претворила у — сардиницу.

НАЈМИЉИ  
ГОСТ

У време када још није било новина, најмилији гост у замковима и на дворовима био је путујући певач. Он је лутао земљом и сазнавао све новости које је затим препричавао својим домаћинима или их опевао у песмама што их је сам састављао.

У ОВОМ БРОЈУ: Змајебе бечке јодине. Првобитна аушомашка. Занимљива сџаџиштика. На обалама реке Параџај. Крв и крвна слика. Сџорџски каледоској. Новојодишња џрича. Са свих сџрана.

Ripley's

# Веровати или не!



## КРАЉИЦА СА МНОГО СРЦА

НАВАРСКА КРАЉИЦА МАРГАРЕТА ОД  
ВАЛОА (1552-1615)  
ИМАЛА ЈЕ ЦЕПОВЕ У ПОСТАВИ СВОЈЕ  
ШИРОКЕ ХАЉИНЕ ТАКО ДА ЈЕ УВЕК МОГЛА  
ДА НОСИ СА СОБОМ СРЦА СВИХ СВОЈИХ ЛУБАВИ-  
34 БАЛСАМОВАНА СРЦА  
ОД КОЈИХ ЈЕ СВАКО БИЛО ЗАПЕЧА-  
БЕНО У ЗАСЕБНОЈ КУТИЦИ

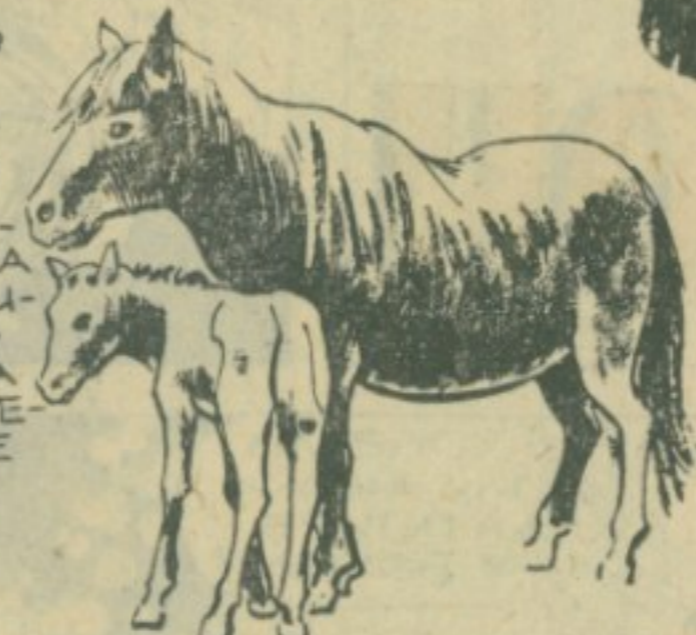


## КАМЕНА ЖЕНА КОЈА ПЛАЧЕ

ВАЈАРСКО ЈЕ ДЕЛО ПРИРОДЕ  
И НАЛАЗИ СЕ У БЛИЗИНИ МАИНСЕ  
(ТУРСКА)  
СУЗЕ КОЈЕ ОНА РОНИ ОД ПАМТИВЕКА ПО-  
ТИЧУ ИЗ СКРИВЕНИХ ИЗВОРА У СТЕНИ!

## „ПЕДИ“

— КОБИЛА РАСЕ  
ШЕТЛАНДСКИХ  
ПОНИЈА СВОЈИ-  
НА РЕЗНОЛДСА  
ИЗ СКАД ВАЛИ-  
ЈА (САД) ДО-  
НЕЛА ЈЕ НА  
ОБЕТ ЖАРЕ-  
БЕ КАД ЈЕ  
ИМАЛА 36  
ГОДИНА



## БУДИСТИЧКИ КАЛУБЕР

У ИНДОКИНИ  
КОЈИ ЖЕЛИ ДА ПОСТА-  
ИГУМАН МОДА ДА ОСТАНЕ НЕПОМИСЛИВ  
КАО КАМЕН ДОК МУ НА ОБРИЗНОМ  
ТЕМЕНУ ИЗГОРЕ 3 ПАПИРНЕ  
ЛОПТИЦЕ НАПУЊЕНЕ  
СТРУГОТЉИНОМ



## ЧЕЉУСНУ КОСТ

РИБЕ ПАЛОМЕТА  
УПОТРЕБЉАВАЈУ СТА-  
НОВИ ИНДИЈАНСКОГ  
ПЛЕМЕНА ЧОРОТИ У  
БОЛИВИЈИ ЗА  
ШИШАЊЕ  
КОСЕ



## СПЕЦИЈАЛНИ ЗЛАТАН НОВАЦ

КОВАО ЈЕ 1677 ГО-  
ДИНЕ МАЈКА ЕПЕФИ  
ПРИНЦ ОД ТРАНСИЛВАНИ-  
ЈЕ ИСКЛУЧИВО ЗА ЛИЧНУ  
УПОТРЕБУ, КАО НАПОЗНАТ  
ЉУ ЗА ПОСЛУГУ

© King Features Syndicate, Inc., 1963. World rights reserved.

Први аутомати у историји човечанства приписују се Херону Александријском који је живео пре две хиљаде година. Међу тим, до нас су дошли аутомати неупоредиво старији од Херонових.

За првобитног човека лов је био животна неопходност. Лов му је давао храну, кожу за одећу и обућу, лој за осветљење, жила за шивење кожа, кости за мање алатке и украсе.

Сваки стари ловац имао је своју утабану стазицу, свој путањ у мрачној и густој шуми у којој је живела разноврсна дивљач. Те стазице наслеђиване су с колена на колена. Онај ко је ишао следом ловаца постајао је његов наследник. Отуда и наши појмови и речи: наслеђе, наследство, наслеђивање.

Од памтивека ловци су се, да би лакше дошли до плена, служили „аутоматима“ који су имали различите намене: да се улове звери, птице или рибе. Ти механизми били су веома једноставни, али оштроумно смишљени и решавали су неупоредиво теже „задатке“ но што су, на пример сада продавање сендвича или одређене количине сода-воде или лимунаде. Они су у одсуству ловаца хватали лукаве и опрезне животиње. Поред тога, ти аутомати су „радили“



АУТОМАТИ С РЕЛЕЈОМ

## ПРВОБИТНА АУТОМАТИКА

Од памтивека ловци су се, да би дошли до плена, служили „аутоматима“ који су имали различите намене: да се улове звери, птице или рибе



ПОЛУАУТОМАТИ

беспрекорно увек, по сваком времену. Наши преци израђивали су их од брвана, мотки, жила, костију, коњске длаке. Готово сва та најстарија аутоматика може се овако класификовати: полуаутомати, аутомати с релејом и заштитом ловине, вишеструки аутомати за заштиту ловине.

У најједноставније полуаутомате можемо уврстити омчу

са затезањем. Омче су прављене од обичне струне из коњског репа: црне за лето, а беле за зиму. Помоћу ових омчи ловили су некад чак и медведе, а у северним крајевима Европе и — ирвасе. Друга врста полуаутомата су јаме с брижљиво камуфлираним отворима. Јаме су копане на стазама којима су животиње одлазиле на појила а помоћу њих су, некад давно, ловили чак и мамуте.

Код дрвених аутомата наши давни преци искоришћавали су, обично, тежину или елас-

тичност дрвета и код њих се, први пут у историји, појављују релеји. Реч „релеј“ је млада и њу ћете тешко наћи у старијим речницима. У почетку она је означавала мењање уморних коња у једној запрези, затим су термином „релеј“ назвали електромагнети код телеграфа који су аутоматски укључивали свеже батерије. Данас, међутим, релејем називамо сваки уређај који под одређеним спољашњим утицајем укључује неки механизам или машину.

Неке врсте ловачких ступи-

ца имале су подупираче који су у ствари први механички релеји у историји човечанства. Њихова „осетљивост“ била је необично велика. На пример, ако медвед, њушећи мамац, само додирне подупирач на њега ће се сручити читав гомил трупца. На цртежу с потписом „Аутомати с релејом“ приказана су два таква ловачка аутомата: помоћу горњег ловене су веверице, куне, самури, творови и остале мање зверчице, а помоћу доњег веће дивље животиње.

Многи ловачки аутомати не само што су хватали дивљач, већ су је и „чували“ до ловчевог доласка. Ови аутомати обично су уловљену животињу одизали од земље — да је не би пре ловчевог доласка појела нека друга, већа дивља животиња.

Сваки такав дрвени аутомат имао је ограничен задатак: да ухвати само једну птицу или једну животињу. Народна мудрост изумела је и целисходније, „самонавијајуће“ аутомате. На цртежу је дат пресек ступице-јаме. Птица стане на нестабилну, косо постављену гранчицу на чијем се крају налази мамац и пошто не може да се одржи пада у дубоку јаму. У ову ступицу, без накнадног подешавања, може да се улови безброј птица.

За хватање крупнијих животиња, северних лисица на пример, ловци су правили ступице у леду. Код њих се мамац стављао на обртни поклопац причвршћен на једну осовину у леденој јами. Лисица, скочивши на мамац, окренула би поклопац и падала у јаму а он би се вратио у првобитни положај.

Историја аутоматике седа је од старости: може да наброји неколико десетина хиљада година. Дрвени ловци били су мудри и лукави, а аутомати које су они изумевали чинили су лакшим њихов живот.



НА ГОРЊА ДВА ЦРТЕЖА СУ АУТОМАТИ ЗА ЧУВАЊЕ ЛОВИНЕ, А НА ДОЊИМА АУТОМАТИ СА ВИШЕСТРУКИМ ДЕЈСТВОМ

## ДОДИМО МУ

Једној жени из Лакстона у САД за време посете Немачкој веома су се допали швајцарски часовници који при откуцавању часова подражавају глас кукавице. После повратка кући обесила је неколико оваквих сатова у својој спаваћој соби. Муж који је у почетку шаљиво схватио хоби своје жене постао је од сталног одјекивања кукавичијег гласа по кући толико нервозан да уопште више није могао да спава. Једном када су у поноћ сви сатови почели да откуцавају, измученог човека је издало стрпљење: зграбио је пиштољ и коначно унутра механичко јато птица. Брак мајстора-стрелца убрзо је разведен због његове окрутности.



## ПОСЛУШНО ДЕТЕ

„Да се ниси усудио ик'м да отвориш врата кад' ја нисам код куће!“ — запретила је Ана Гомез из француског градића Шолеа свом седмогодишњем синчићу и — отишла да пази. Али, кад се вратила њен послушни син није се усудио да јој отвори врата. На све њене молбе он је кроз плач одговарао да не сме да отвори јер му је забрањено да отвара „кад мама није код куће“. Назад се Ана Гомез обратила за помоћ ватрогасцима који су се помоћу ватрогасних лествица попели до тзв. спрата, разбили прозор и изнутра отворили стан.

## Прво за себе

Један становник Милана био је извежбао свог вучјака да му сваке недеље доноси цигаре. Око врата му је причврстено малу корпу у коју је стављао 50 лира и пас би отрчао до оближњег киоска и донео цигаре. Међутим, једног јутра човек је срео свог суседа — трафиканта и овај му рече да треба да плати



200 лира за цигаре које је вучјак односио. Пре него што би отпузио ма кога грађанин је хтео сам да се увери и идуће недеље је кренуо са Диком. Пас је полако отишао до прве послатичарнице. Продавачица је из корпе узела 50 лира и у њушку му угурала велики колач. После тога послушни Дик је тек отишао пред киоск да узме цигаре. После овога је Диков газда решио да сам себе слуша.

## ЈЕЛОВНИК ЗА НАЈМЛАЂЕ

Немачка ваздухопловна компанија потрудила се да путовање авионом учини својим најмлађим путницима што пријатнијим. Наиме, она је увела нарочите јеловнике који ће мајкама олакшати избор хране за децу. Поред сваког појединог јела означен је и узраст детета коме јело највише одговара. За сасвим малу децу, заправо за бебе, на јеловнику се налазе разне млечне каше. Сва јела за децу налазе се у нарочитим стакленим, херметички затвореним посудама.

## ДА ЛИ ЋЕ ДОЧЕКАТИ?

На жалбу грађана приступило се на периферији Чикаго уређивању околине једног булевара јер је представљала праву дунглу: свакојаких бачених ствари. На релативно малом простору нађено је: 18 креветских мадраца, неких двадесетак поклопаца од аутомобилских мотора, цакова



и цакова одбачених старуди је и на хиљаде разних отпадака којих су људи хтели да се ослободе. Али то није све, било је ту и око 200 пилића, додуше мршавих, али живих, затим једна мршава крвава ко кој се није знао власник. Јадне животиње сада очекују да се јаве њихови господари преко Удружења за заштиту животиња.

Статистике човште нису досадне — треба их само знати читати. Ево, на пример, последњег издања „Статистичког прегледа Сједињених Америчких Држава“ који тек што је изишао из штампе. Нема ни једне области живота која није обухваћена овим статистичким прегледом. Из података наведених у чланчићу под насловом „Аспирин“ дознајемо да просечан Американац гута огромне количине овог лека. Наиме, за последњих петнаест година потрошња ових таблета се удво стручила: од 4.530.000 килограма годишње на 9.060.000 килограма. Поред тога, Американици прогутају годишње 5.436.000 килограма разних витаминских таблета.

Окренимо неколико страница. Вероватно нисте знали да је „најветровитији“ град у Сједињеним Амери-

## ЗАНИМЉИВА СТАТИСТИКА

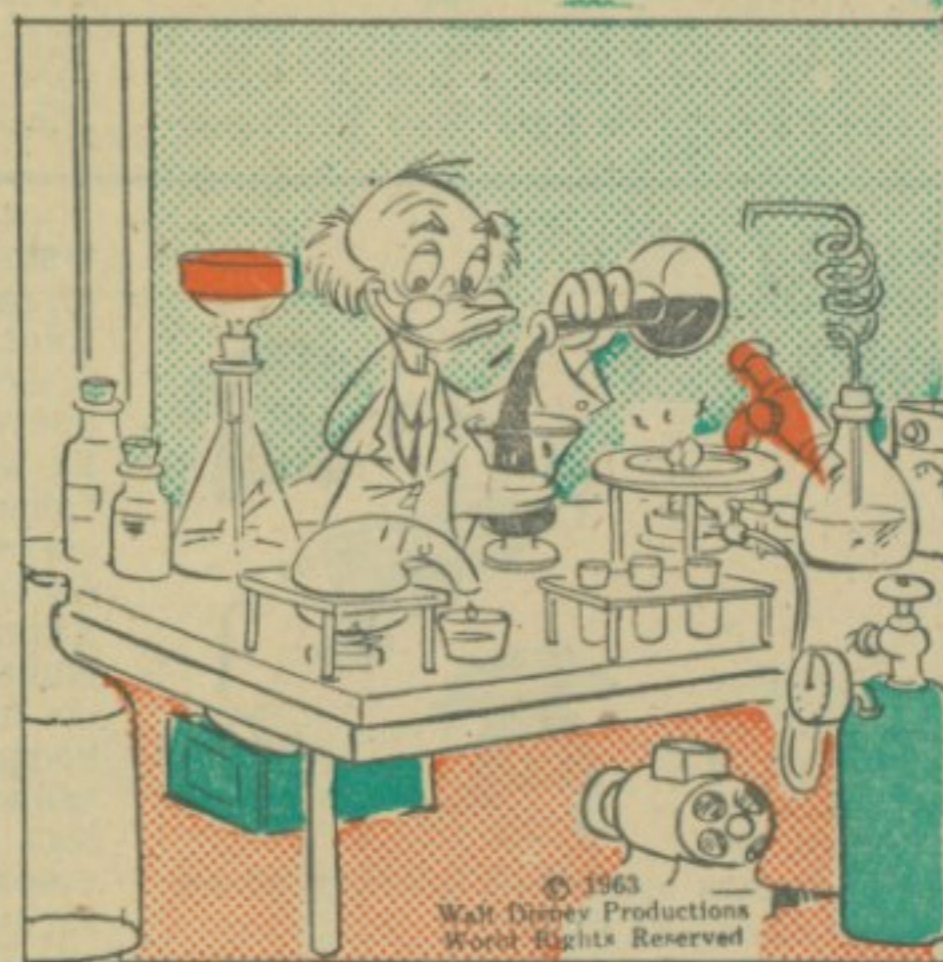
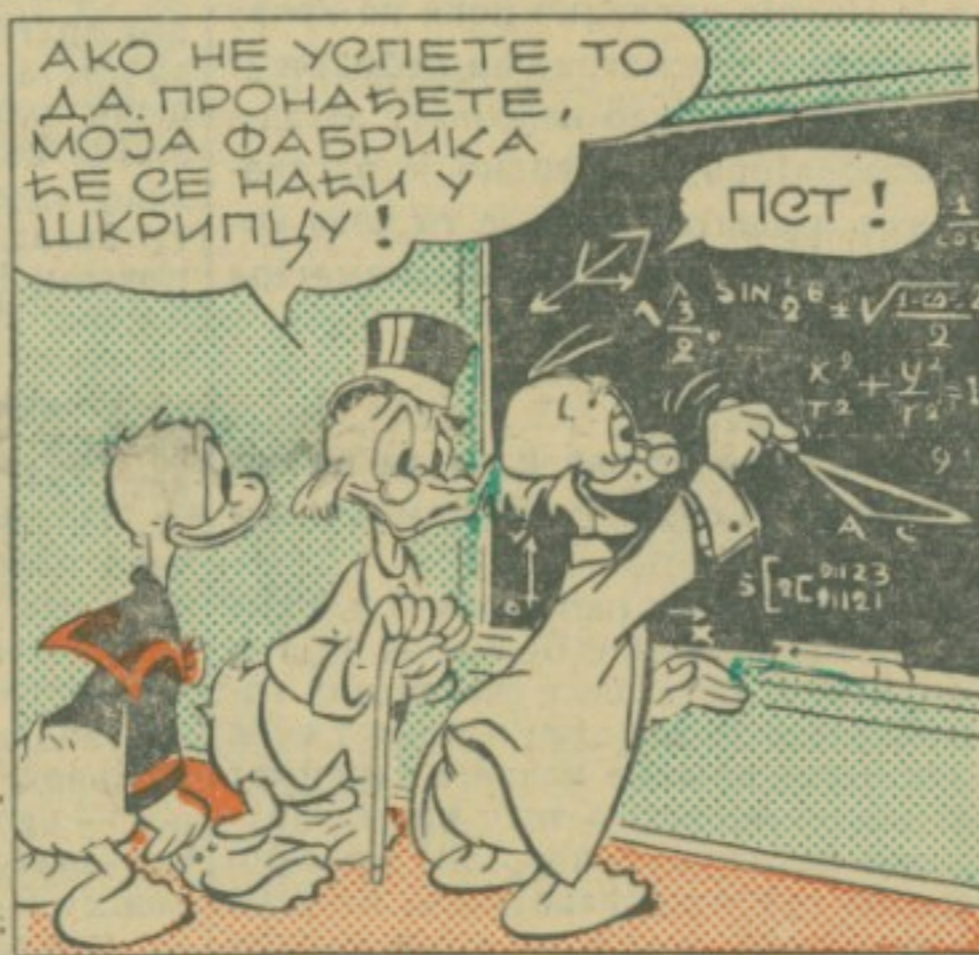


чким Државама — Оклахома. Ако се узме годишњи просек, тамо увек дува ветар брзином од 23 километра на час, док је просечна брзина ветра у Чикагу „свега“ 17 километара на час. Најсунчаније место у Сједињеним Државама је град Феникс у Аризони где, узето у просеку, 86 одсто времена у сваком дану у години сија сунце. Ко воли да очува свегао тен нека иде у Жино на Аљасци, где сунце сија 30 процената времена.

„Престоница зиме“ је Буфало, град у савезној држави Њујорку. Тамо за време зиме снег напада 265 сантиметара, што износи 264 сантиметара више него у Њу Орлеансу. У граду Бизмарку у Северној Дакоти, највеће су температурне разлике: за време летњих врућина температура се пење до 43 Целзијусова степена, а за време зимских пича пада на минус 33. У сан Хуану, на Порто-

рику, никад није топлије од 34, а никад хладније од плус 22 степена. Колорадо је „највиша“ америчка савезна држава. Просечна надморска висина у Колораду износи 2.240 метара, док најнижа тачка лежи на висини од преко 1.100 метара. У малој савезној држави Делавере најузвишеније место се налази на 20 метара надморске висине.

У Сједињеним Америчким Државама на једној квадратној миљи (2.59 квадратна километра) живи 31 становник што је веома мало у поређењу с Холандијом где на једну квадратну миљу долази 877 особа. Аљаска је најмање насељена од свих америчких савезних држава. Ту на једну квадратну миљу долази 0,4 становника, док у округу Колумбија, у америчкој савезној држави Вашингтону, на једној квадратној миљи живи 12.524 становника.



# ИЗ НАУЧНИХ ИНСТИТУТА

## ХЕМИЈСКИ ЧАСОВНИК

За сунчане, водене, пешчане, механичке, електричне и атомске часовнике већ знате, а ево сад и хемијских. Њих је изумео Феликс Колбин са Технолошког института америчке савезне државе Илиноис. Ови часовници не могу да вам послуже да кажете колико је тачно часова. Слично пешчаном, они мере једно одређено временско раздобље, а принцип њиховог рада изванредно је једноставан. То су у ствари комадићи обојене хартије који на ваздуху после одређеног времена изгубе своју боју. А то одређено време могу да буду минута, часови или дани.



У Европи и Америци веома је распрострањен нарочити систем плаћеног паркирања за аутомобиле. Али, контролисање времена и одређивање споте дужне за паркирање није увек једноставно. Хемија решава овај проблем без икаквог труда. Наплативши таксу за један час паркирања, надзорник паркинга простора скида лепљиву траку која затвара једно „окце“ од прозачне материје на једној коверти. У коверти се налази тамно-зелени папирић. Окачена на „шофер-шајбну“, зелена етикета служи као дозвола за паркирање. Али, она ускоро постаје светло-зелена, затим жута, а тачно кроз један час — бела. Сличне етикете на омоту прехранбених полу-фабриката, месних и пластичарских производа могу да послуже као доказ да су свежи или, обрнуто, да су бајати. „Хемијски часовници“ наћи ће примену у читавом низу производних процеса. Помоћу њих, на пример, моћи ће да се врши контрола времена појединих радних операција при обради овог или оног детаља једне машине или апарата.

## СКЛАДИШТЕ НЕРАВА

Амерички хирург-ортопед доктор Марнор тврди да је пронашао метод за пресађивање нерва са једног организма на други. Да би се ти нерви „примили“ на новом месту, он их излаже електронском зрачењу. Очигледно, електронско зрачење мења свој-



ства пресађених ћелија: организам их не прима као страни елемент и не ствара против њих антитела. Додуше, пресађени нерви не „примају“ се на новом месту у пуном смислу те речи, већ играју улогу омотача у коме се залечују нерви болесне особе. Нови метод омогућава пресађивање нерва са умрлих особа болесницима који су тешко рањени у руку или ногу. Доктор Марнор сматра да ће у будућности бити могућно стварање правих складишта конзервисаних нерва, слично складиштима конзервисане крви.

## ТОКАР ОТКРИО КОМЕТУ

Чак и помоћу јаког телескопа наћи на небеском своду нову комету не догађа се тако често. Мало је кога од професионалних астронома задесила таква срећа. Шта тек



онда остаје за астрономе-аматере. Али... свашта се догађа. Деведнаестогодишњи токар Каору Икеија из Токија случајно је дошао до књижице у којој је објашњено како да човек сам начини телескоп и како да помоћу њега посматра небо. Својим рукама он је исекao и изглаголао параболично огледало од 20 центиметара у пречнику и начинио цев од белог лимана. Отада је Икеија проводио ноћи на крову своје куће. Једном, посматрајући небо, он је у савезу Хидре угледао непознату звезду. Токијска опсерваторија потврдио је одговорила на његов извештај: била је то нова комета која је добила име астронома-аматера Каоруа Икеија.

## ПОЛУЗВЕЗДА — ПОЛУПЛАНЕТА

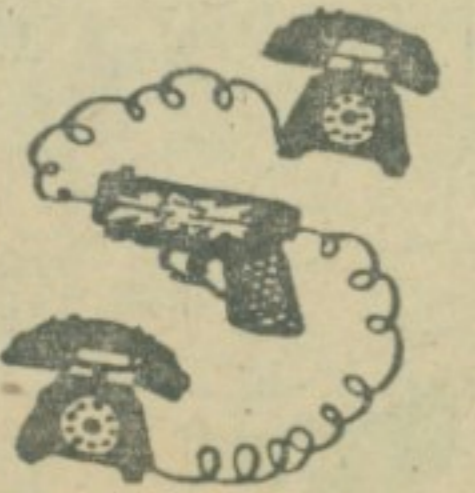
Сваки ђак зна по чему се једна звезда разликује од једне планете. Међутим, холандском научнику и директору Струолске опсерваторије, професору Питеру Ван де Кемпу ово питање не чини се баш тако једностав-



но. Наиме, професор не зна како да назове небеско тело које је открио: звездом или планетом. Ово тело окрете се око једне од нама најближих звезда — звезде Бернарда која је удаљена од Сунца свега шест светлосних година. Његова маса је за један и по пут већа од масе Јупитера, највеће планете Сунчевог система. О новом небеском телу ништа друго није могло бити утврђено. Али, већ само то што је први пут откривено једно небеско тело које по својој величини стоји између планета и звезда, има за науку велико значење. Новооткривено небеско тело које је толико збунило астрономе добило је назив „Бе Бернарда“.

## ПИШТОЉ ЗА ЗАВАРИВАЊЕ

Спојити крајеве две телефонске жице није никаква вештина. Али, за тај посао ипак треба времена. А шта ако треба обавити на хиљаде таквих спајања? У Јапану, у научно-истраживачком инсти-



туту за телекомуникације конструисан је пиштољ који може да споји две телефонске жице за делић секунда. Довољно је увући у његове „цели“ неогуљене крајеве жице и притиснути обарац. У мигновењу мотор уврће крајеве жица. Затим се укључује електрична струја. При температури две стотине степени изолација између жица се истопи и бакарне жичице почињу да се додирују. За делић секунде температура бакра достиже више хиљада степени и жице се заваре. То се одвија толико брзо да пластична маса изолације не успева да се загреје до недо-звољене температуре, већ се само размекша. Кад се струја искључи, изолација се опет стврдне. На тај начин „пиштољ“ не само што саставља и заварује жице, већ и изолира место на коме су заварене.

# МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

### Педагошки сервис

У Данској је основан сервис за позајмљивање играчака — на истом принципу као књиге у библиотекама. Један пут недељно деца од 4 до 12 година могу да позајме лутку, клизаљке, ролше или неку другу играчку. Ако играчку изгубе или покваре бивају кажњена: пуних 15 дана неће добити другу играчку.

института за обележавање птица. Из реферата појединих представника сазнало се да је један обележени црвенлаћ из Пољске прешао 1900 километара за 22 дана, а голуб из Финске 2500 километара за 65 дана.

те, они су направили „речник“ од 30 звукова за које тврде да сваки има прецизно значења.

### Компликовани уређаји

Да би добио јасну слику Сунца, аустралијски научник П. Видл је начинио један радио-хелиограф који има у пречнику 3 километра. Овај, једини у свету овакав инструмент састављен је од 96 радио-телескопа распоређених око једне електронске централе.

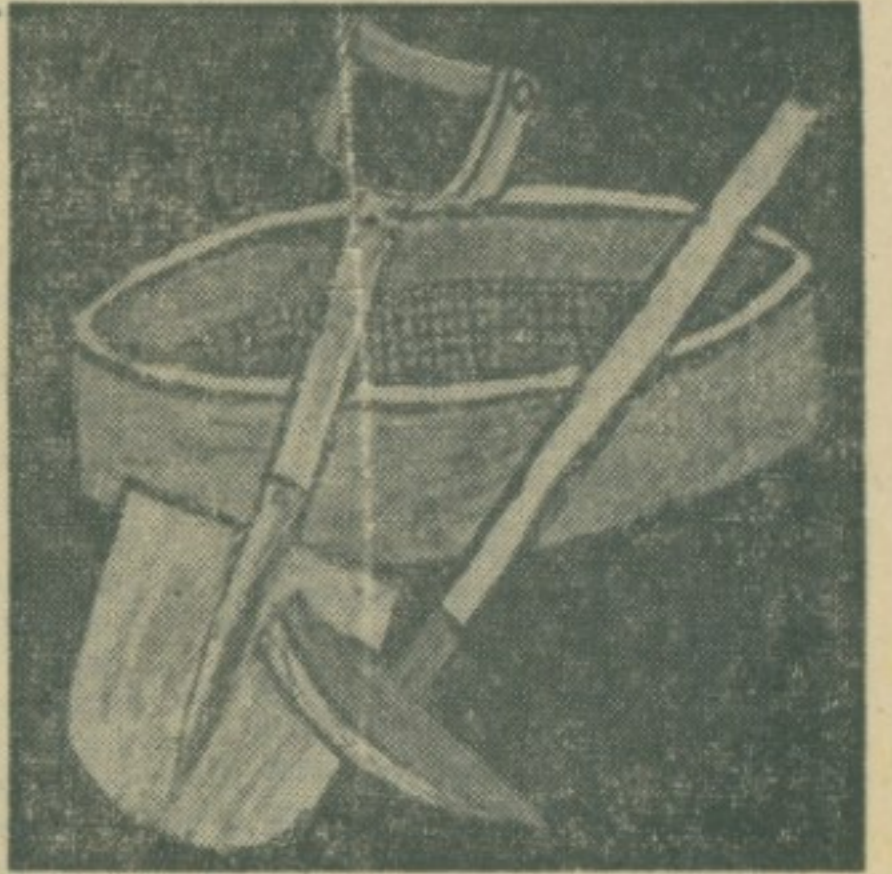
### Мајмунски »говор«

На универзитету у Кембриџу два научника непрекидно раде на одгонетању мајмунског »говора«. Помоћу једног електронског уређаја који лежи и анализира »брљање« 25 мајмуна одређених за опи-

### Птице — рекордери

У Бијарицу се одржава прва конференција европских

# НА ОБАЛАМА РЕКЕ ПАРАГВАЈ



ДОГАЂА СЕ ДА СТРУЈЕ ОСТАВЉАЈУ У РЕЧНИМ ОКУКАМА, У ПЕСКУ, ГДЕ ЈЕ ВОДА ТИПА НАЈТЕЖА ЗРНА ЗЛАТА И ДИЈАМАНТЕ. ДЕСЕТ, ДВАНАЕСТ ЧАСОВА ДНЕВНО ПОД ЈАРКИМ СУНЦЕМ ЉУДИ ПРЕБИРАЈУ, КОПАЈУ, ИСПИРАЈУ ЗЛАТО СРЕДНИ СУ АКО МОГУ ПОСЛЕ ТОГА ДА СТАВЕ КОЈИ ГРАМ ЗЛАТА ИЛИ МАЈУШНИ КАМЕН У ШУПЉИНУ БАМБУСОВОГ ШТАПА КОЈИ ОВДЕ ЗАМЕЊУЈЕ КОЖНУ КЕСУ ПРОДАВЦА ДРАГОГ КАМЕЊА СА СЕВЕРА.

На карти Јужне Америке, у њеном центру, прочитаћете име висоравни: Мато Гросо. Име, које већ вековима представља сан многих авантуриста. Мато Гросо су речи које подсећају на грозницу, лијане, злато, дијаманте и опасности. Злато и дијаманте нарочито. Грозница се лечи а опасности заборавају — бар тако се верује.

Од Мато Гросо, у правој линији, има 1500 километара до атлантске и толико до пацифичке обале. С једне стране је густа, тешко проходна прашума, а са друге Перуански Анди, ледене пустиње, боливийска још неиститана шума и зелени пакао Амазона. Са овог платоа — Мато Гросо — сливају се зракасто бескрајне реке и речнице: Арипуана, Јуруена, Ксингу, Арагваја, Гвапоре, Парагвај и још сто других које су од постанка света једини путеви кроз непроходну прашуму. Руине старог села Мато Гросо и неколико заселака сведоче да су ту некад постојала насеља Коксим, Кибаба, Сан Луис, Де Касере. Има још села која се не уписују у мапе зато што су добила име тек после ишче завања, или су настала прет пет, три или само две године. Обазирава администрација чека мало да би видела геће ли и ова насеља доживети судбину Сан Маноела или Сан Фернанда...

Становници ових насеља су ђудљиви, наклоњени сељачкој — цео живот им је подређен злату и дијамантима а они су — варљиви. Једно село може да се испразни за 24 сата а друго да се за осам дана створи на реци Касерес. Ова села, сеоца и мајушњани градови живе за злато и од њега, за дијаманте и од њих.

Луке су уточишта гаримпероса, ове „изгубљене деце“, авантуриста — копача злата и драгог камења, из свих крајева света. Они рију и копају по муљу и шљунку, бржуљцима и рекама у нади да ће пронаћи златни грумен или драгоцени смарагд који ће их учинити богатима и одједном исплатити све њихове муке.

Као тврдица за своје благо тако се и гаримпеиро уздује упорно за своју наду. Има их који већ двадесет и пет година перу и испирају блато у рекама, сиромашнији него кад су дошли, али још пуни наде у неку изненадну срећу.

### Усред зеленог пака — златни град

Катинхо на горњем току реке Парагвај, неких 200 км северно од Кијаба, са својим даскама, таласастим челичним плочама, блатом пуним отпада од сламе и крововима од лиснатог бамбуса — то је мали град гаримпероса, одсечен од света. Пет хиљада људи и жена привезани су ту за причу о злату — као робови.

Већину чине Шпанци, Бразилци, Индијанци, Американци из свих крајева и бели и црни. Има нешто мало Немаца и два или три Пољака. Око двадесетак званичних купаца, неколико крчми, неколико кухиња, свега неколи-

из исте ове реке на педесетак центиметара од дна једну „котарицу“ са једанаест златних груменова тешких укупно 7.200 грама... И о Немцу Ерлиху који је за два дана у речном виру, сакупио око 3,5 килограма златног праха... Ако би се даље набрајале ове приче исписала би се цела књига.

Говори се о налазиштима смарагда, „целовима“ дијаманата и „златним градовима“ тајанствено ишчезлим у прашуми — овој шуми коју зато зову прождравница.

Известан број гаримпероса напушта реку и прелази у шуму да копа по слојевима хумуса, да дрвеће рашчишћава ватром, да земљу рије пиљком. Злато и дијаманте могу бити и ту на педаљу од површине. Наде су безмерне... ту где човек никад није прошао... данас, сутра или било ког дана, можда ће наћи изненадну срећу.

У том очекивању они се залажу првеним пасуљом из конзерве и сувим месом, ту на самом месту где рале јер немају времена за губљење. Пију неколико гутљаја алкохола од шећерне трске да би се окрепили. Али једина покретачка снага, прави допинг, остаје златна грозница или „светли камен“.

У Катинху има двадесетак препродаваца који по најнижој цени купују „жетву“ гаримпероса, јер су они приморани да све продају њима. Ови затим препродају злато, изливено у полуге, великом златару у Сао Паолу и тако — злато из Парагваја — постаје за златаре и препродавце „златан посао“.

Кад падне ноћ над реком Парагвај гаримпероси који ту логорују гледају обалу крај Катинхе, малу тачку цивилизације изгубљену у непријатељској прашуми... Једнога дана ће, можда, и они нешто пронаћи и отићи да живе у правом свету...

Испред логорских ватри и снови су дозвољени...



СВАКИ ГАРИМПЕИРО ИМА СВОЈ СИСТЕМ РАДА И СВОЈЕ МЕТОДЕ. ДОН ФРАНЧЕСКО, КАКО ЈЕ ДОБИО НАДИМКА ОВАЈ БОЛИВИЈСКИ МЕЛЕЗ, ОСТАЈЕ ВЕРАН КЛАСИЧНОМ СИТУ: ПРОСЕЈАВА ПЕСАК НА ПАРАГВАЈУ — ОД СВОЈЕ ПЕТНАЕСТЕ ГОДИНЕ. — НАШАО САМ МНОГО ЗЛАТНЕ ПРАШИНЕ — ТВРДИ ОН СА ОСМЕХОМ, АЛИ У ОВОЈ ЗЕМЉИ ЗЛАТО СЕ ТОПИ У РУКАМА КАО ШЕВЕР.

# СПОРТСКИ КАЛЕИДОСКОП



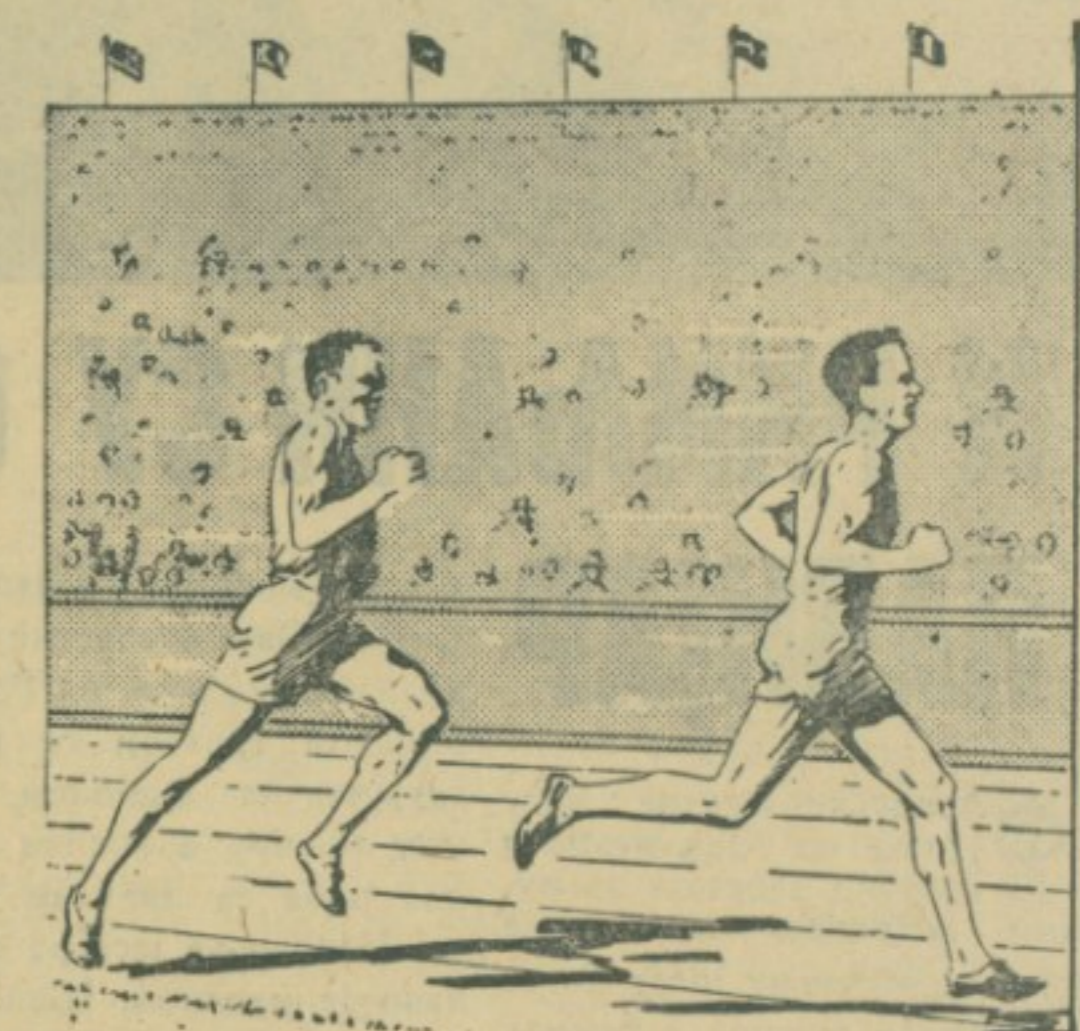
ЈЕСТЕ ЛИ  
ПРОНИЦЉИВИ

Веома узбудљива утакмица! У њој је укупно дато осам голова. Осам навијача преживљавали су сваки погодак. Али, каквим се резултатом утакмица завршила? Одговор ће вам дати навијачи једног и другог тима — ако се потрудите да одгнетете који се од њих заједно радују, а који заједно тугују.

● На зимске Олимпијске игре 1964. године у аустријском граду Инсбруку доћи ће 1.800 спортиста, 200 тренера и око 4.000 званичних лица и новинара. За све ове госте већ је припремљено олимпијско насеље: читав комплекс дванаестоспратних зграда.

ска штампа је озбиљним тоном објавила да су „сви услови неопходни за постицање рекорда“ били испуњени.

● Најмалобројнији клуб у Европи „Белгијски клуб светских рекордера“ чији су чланови светски рекордери у трчању Гастон Рајф,



● Нигеријски министар рада Џозеф Џонсон бави се боксом и чак се усуђује да изађе на ринг са својим земљаком, светским шампионом Диком Тигером. У шали, пријатељи обећавају да ће наградити министра медаљом за храброст.

● Холандски студент Питер ван Лер пожелело је да се прослави на спорској стази. Међутим, његови покушаји са обичним врстама спорта нису уродили успехом. Тада је овај амбициозни Холанђанин „обавестио јавност“ о својој намери да потуче незванични светски рекорд у ходању „на све четири“. На овај начин он је превалио седам километара, Холанд

## ИСТРАЖИВАЧКА МИСТИФИКАЦИЈА

Крајем 1708. године лондонски часопис „Месечне вести“ објавио је једно писмо шпанског адмирала Бартоломеја де Фонте о свом јединственом поморском путовању. По том извештају адмирал је био први човек који је успео да најкраћим морским путем јужно од северних обала Америке, пређе из Атланског у Тихи океан.

Овај документ је у то време био од изузетног значаја јер су европски морепловци да би стигли до богатства Кине и Јапана морали дуго да плове обилазећи Африку око Рта добре наде. Пут је био нешто краћи око Америке и Кап Хорна. Најкраћи пут дуж северних америчких обала на зиван је северозападним али нико још није успео да оплови амерички континент са севера.

Северозападним путем нико више није имао смелости да заплови. Чудо се ипак догодило 1640. године када је адмирал Фонте са 4 брода, почетком априла, пошао из Лиме, стигао до Калифорније, ашао у један залив, из њега у велико језеро а из језера реком која из њега извире и — стигао до мора. Био је то у ствари Атлантски океан, Фонте се затим вратио у Тихи океан, послао своје људе на север све до 79 паралеле али они нису нигде нашли северни пролаз. Према томе, северозападни пут није постојао али је уместо њега откривен овај још краћи — јужни пут.

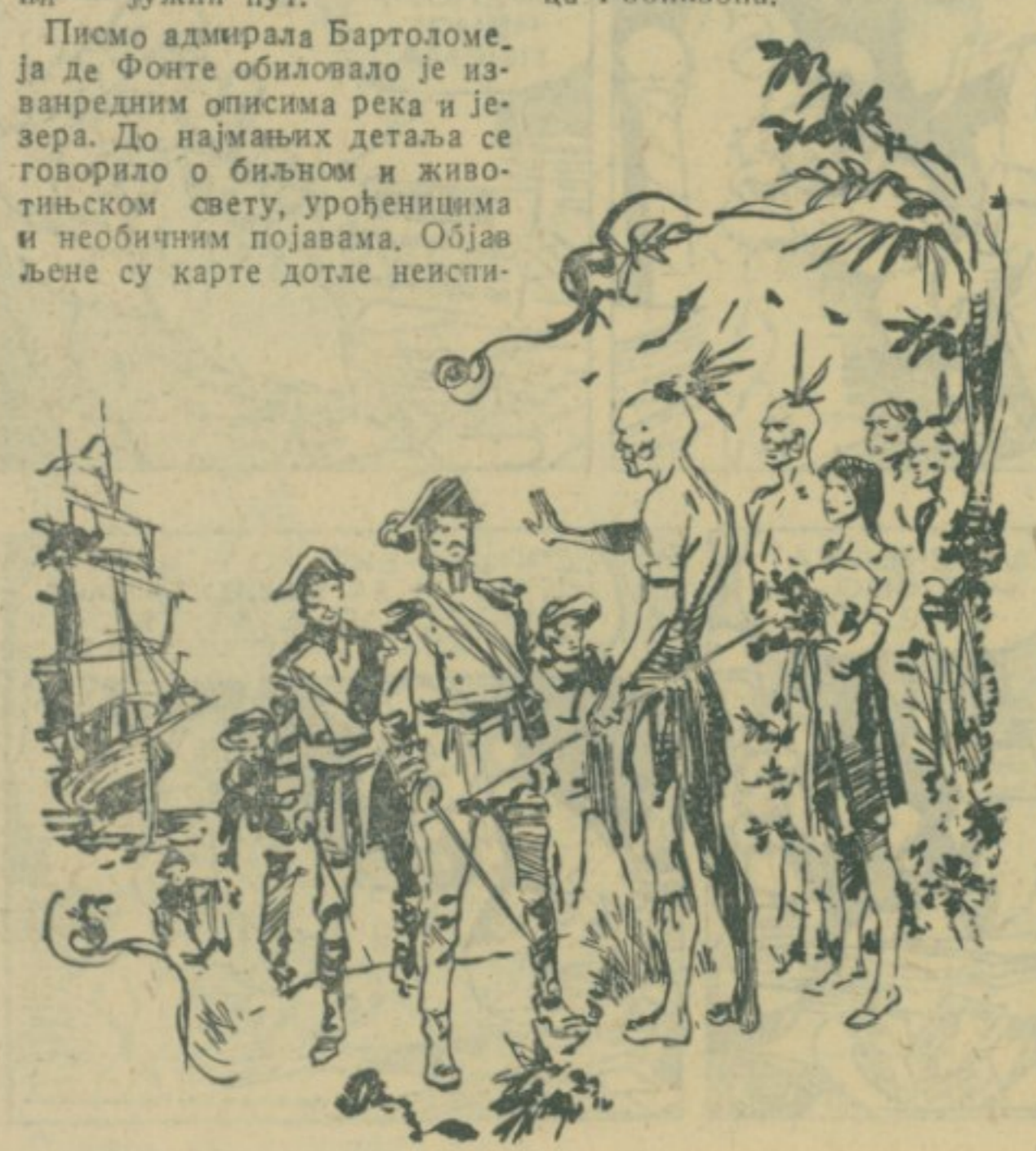
Писмо адмирала Бартоломеја де Фонте обилovalo је изванредним описима река и језера. До најмањих детаља се говорило о биљном и животињском свету, урођеницима и необичним појавама. Објављене су карте дотле неис-

таних области и оне су уклопљене у највеће географске атласе каснијих времена. Адмирал Бартоломеј де Фонте слављен је у првој половини 18. века као велики истраживач и научник.

Међутим, Француска академија наука добила је 1750. године једно писмо од неког шпанског писца који је тврдио да ниједан адмирал његове земље није носио име Фонте.

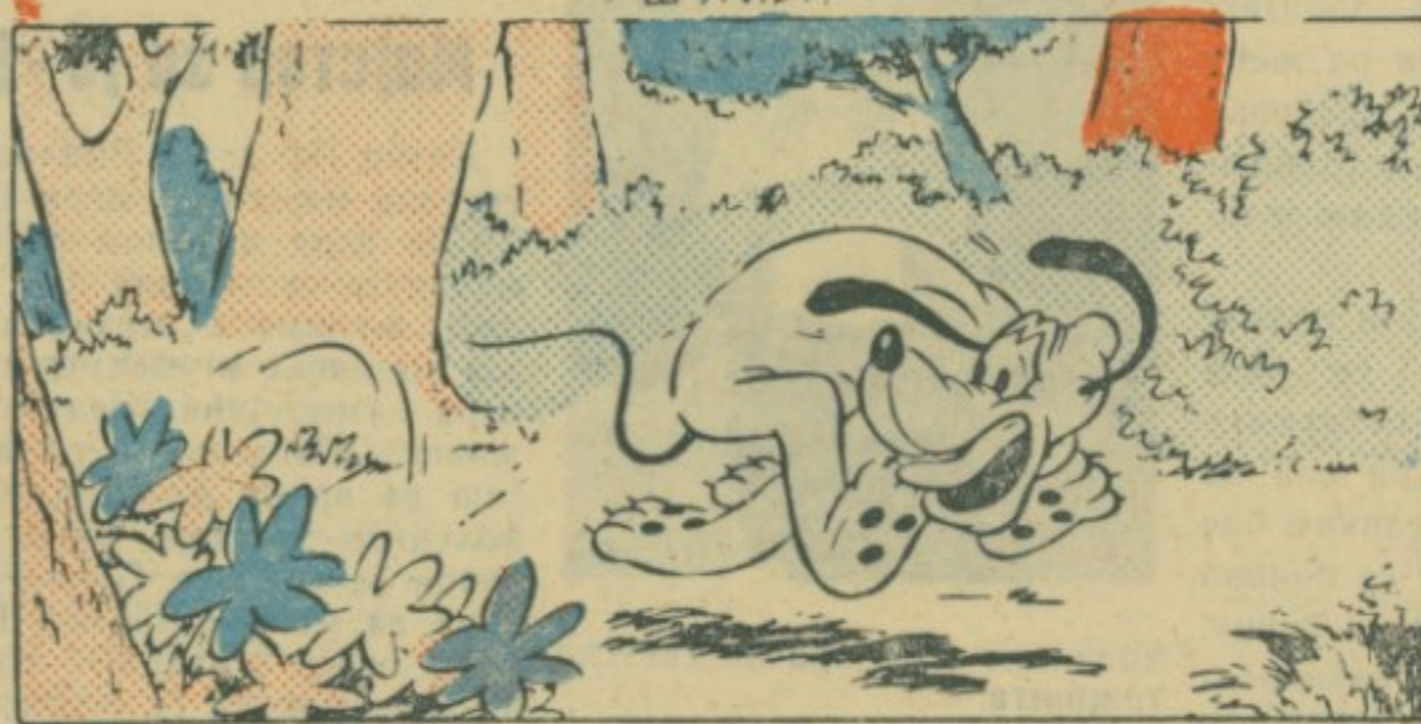
Поново је пажљиво проучен документ из енглеског часописа. Упркос најсавеснијем трагању није могао бити пронађен ниједан од три Фонтеова сапутника, а четврти, по имену вицеадмирал Пеналоза у Енглеској је сматран као шарлатан и обмањивач; већ раније је објавио спис о древној богатству града Кивире који је постојао само у његовој машти. Фонте је тврдио да је на свом путу срео један брод из Бостона. Утврђено је да је тај брод заиста постојао али у време Фонтеовог путовања се налазио на савским другом крају света.

Постало је јасно да је прича Бартоломеја де Фонте била само изванредно успела обмана. Никада се није сазнало ко је био Бартоломеј де Фонте, односно ко се крио иза тог имена. Претпостављало се да је то могао бити Џон Питивер, сараћник енглеског часописа или Даниел Дефо, писац романа о Робинзону Крузоу. Дивни описи јужног пута адмирала Фонте били су препуни маште каснијег писца Робинзона.



## ПЛУТОН У ЦИРКУСУ

ПЛУТОН ЈЕ ЖЕЛЕО ДА СЕ ОКЛОНИ ТАМО ГДЕ ГА НИКО НЕЋЕ НАЂИ ДУБОКО ДУБОКО У ШУМИ!



АЛИ, ОТИШАО ЈЕ ПРЕДУБОКО...



И ТО У ПОГРЕШНОМ ПРАВЦУ



НА ДНО НАПУШТЕНОГ РУДАРСКОГ ОКНА



ЊЕГОВО ЖАЛОШНО ЗАВИЈАЊЕ НИЈЕ ДОЗВАЛО ПОМОЋ...



ПРЕОСТАЛО МУ ЈЕ САМО ДА СЕ ДИ И МИСЛИ!

А ЗА ПЛУТОНА ТО НИЈЕ ТАКО ЛАКО



МАШТАО ЈЕ О УСПЕСИМА КОЈЕ БИ ЖЊЕО У ЦИРКУСУ.

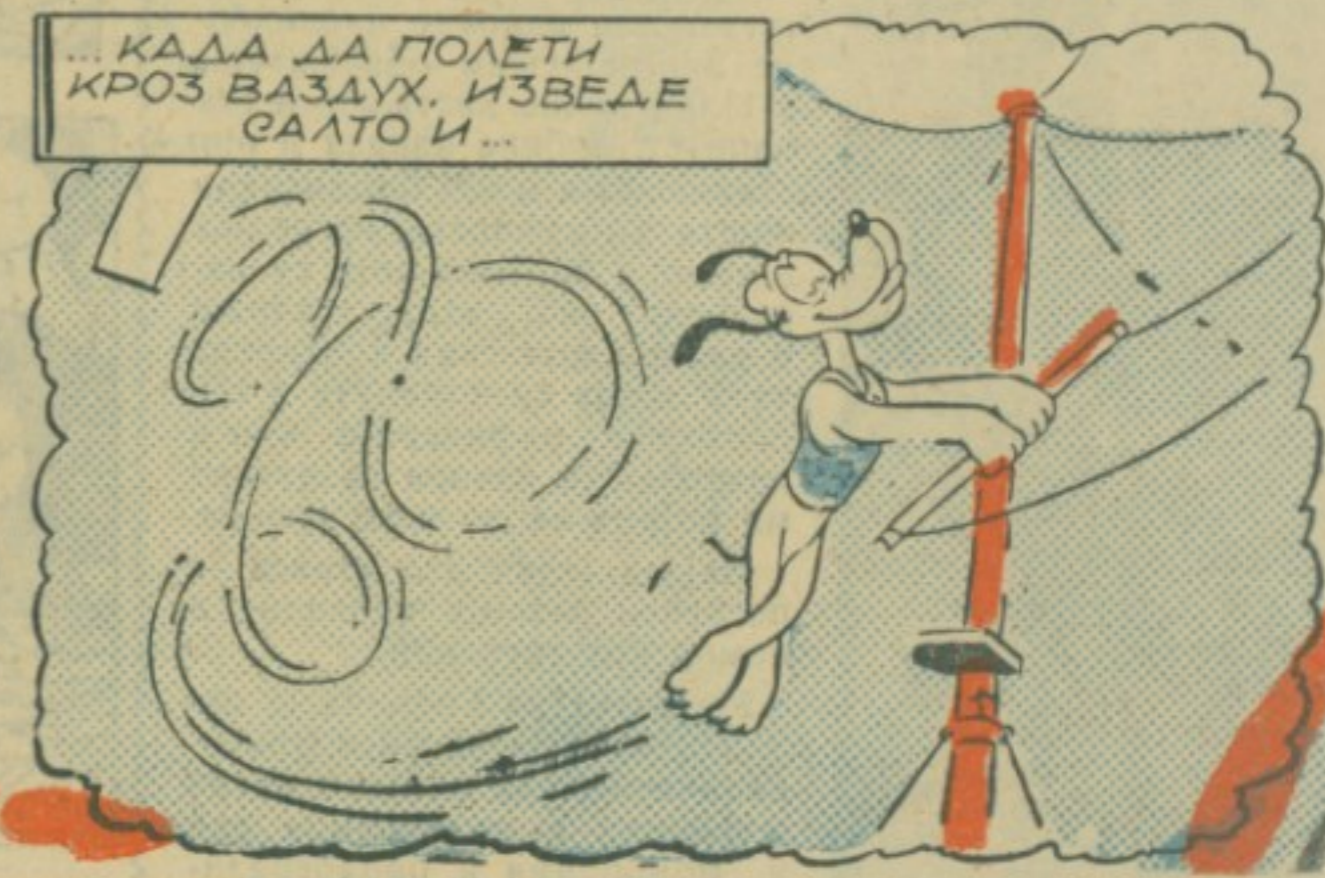
АХ!



ДА ЈЕ САМО ИМАО ОНО ШТО ЈЕ ПОТРЕБНО ЈЕДНОЈ ЗВЕЗДИ!



СИГУРНОСТ И СПОСОБНОСТ ДА ТАЧНО ОДРЕДИ СЕКУНДУ...



...КАДА ДА ПОЛЕТИ КРОЗ ВАЗДУХ. ИЗВЕДЕ ГАЛТО И...



**НАЈКРУПНИЈА ЈЕСЕ  
ТРА МОЖЕ БИТИ ДУ-  
ГАЧКА ОСАМ МЕТА-  
РА И ТЕШКА ПРЕКО  
1.500 КИЛОГРАМА.  
НАЈВЕЋИ ПРОИЗВО-  
ЂАЧ КАВИЈАРА ЈЕ И-  
РАН. ИЗНОШЕЊЕ ЈЕ-  
СЕТРЕ НА ТРПЕЗУ  
СТАРИ РИМЉАНИ СУ  
ОГЛАШАВАЛИ МУЗИ-  
КОМ.**

## И РИМЉАНИ СУ ОБОЖАВАЛИ КАВИЈАР

Француске јесетре нису дуже од два метра и знатно заостају за пуским *Acipenser huso* које могу да достигну шест до седам метара дужине и тежину 1300 до 1400 килограма. У једној јесетри налазе се милиони јаја од два милиметра у пречнику из којих би се могли излећи милиони јесетри. Међутим, услед хиљаде претрека од милиона одрасте само неколико. Чим мало ојачају мале јесетре одлазе у море (из Гароне у Атлантски океан) где проведу неколико година. Као крупне и снажне оне се враћају у родне реке где бацају икру и најчешће заврше у мрежи каквог рибара.

Јесетра је необично снажна риба: и она од само два метра у стању је да снажним ударом репа сломи ногу одраслом човеку. Ако је још већа она може и да га убије. Још стари Римљани знали су за јесетру и она је била

најскупоценија и најтраженија риба. Ову „посластицу“ наследили су Римљани од Грка. За римском трpezом се јесетра служила на широком и равном тањиру а носила су га два роба са цветним крунама. Изношење јесетре оглашавано је музиком. Њено месо је било више цењено од телећег а икру су јели само први сладокусци.

У целом свету јесетра се најчешће справља на руски начин јер је она право руско национално јело. У Русији се лове велике јесетре које дају огромну количину икре.

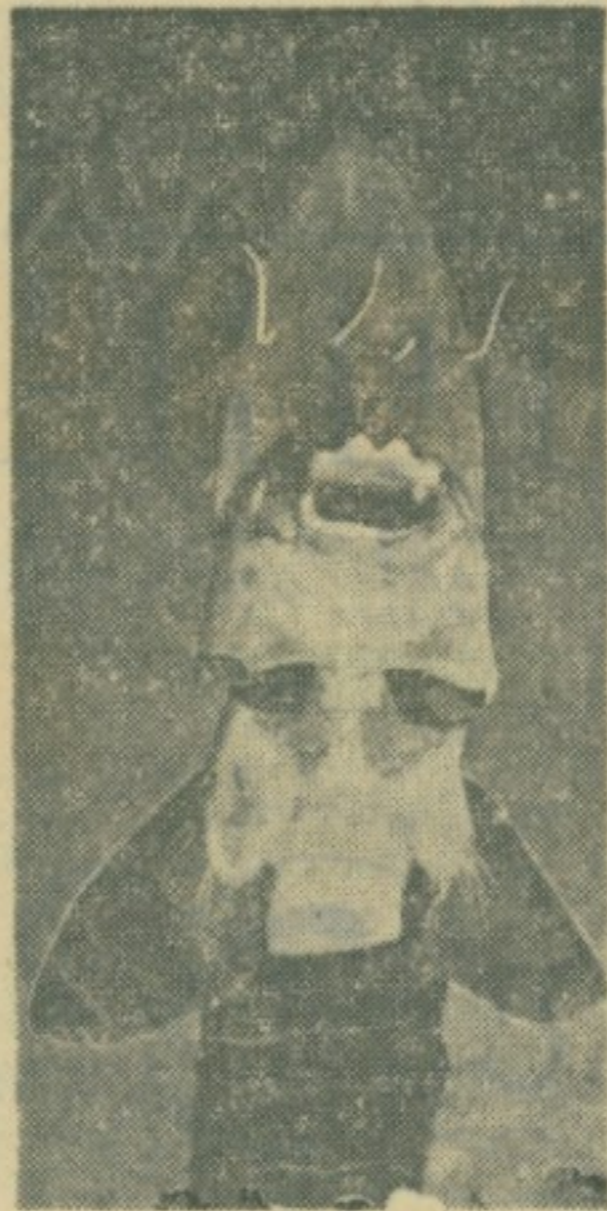
Од јесетре Руси добијају првокласан лепак, а од њене кичмене сржи прах префиње ног укуса који се употребљава као зачин у многим јелима и супама.

Кавијар је у Русији познат од давнина. Ретко се једе свеж; најчешће се оставља у конзервама, саламури или на рочито усољен у великим бачвама. Пред продају се поново соли, а затим суши на сунцу.

Кавијар је у СССР изванредно тражен али је јевтинији него у другим земљама где

се због своје високе цене једе само у свечаним приликама.

Руси нису највећи извозници кавијара на свету. Иранске фабрике на обали Каспијског мора производе највеће



количине кавијара за светска тржишта.

Драгоцену јесетру живи и у другим морима и рекама. Има је у Северној Америци и Канади. Највећа јесетра, дугачка до осам метара и тешка 1500 килограма, живи у Кини (*Psephurus gladius*). Због њене величине врло се тешко лови. У Дунаву живи једна врста великих јесетри али има и малих. Младе јесетре нису укусне за јело јер имају само кости и кожу. Због тога је у већини држава законом забрањено ловљење јесетри мањих од метар и по.



## СА СВИХ СТРАНА

коверне и сујеверне људе.

● Јапанци су конструисали механичку мачку која ради помоћу обичне електро-батерије и растеру је мишеве и пацове. Ова мачка маукне десет пута у минути страшно светли при томе очима.

● Фултонски јувелир Дакворс прода сваке седмице по неколико хиљада углачаних бисера. Његове муштерије углавном су сопственици ноћних клубова и ресторана који та бисер на зрна стављају у остриге пре но што их изнесу на сто својим богатим гостима. Бисери у шкољкама представљају изврсну рекламу и одличан мамац за нове госте.

● На хиподрому у Њујорку један љубитељ трка кладио се за две хиљаде долара. Имао је среће. До био је једно за другим у шестој, седмој, осмој и деветој трци. Дознавши да за то може да наплати своту од близу десет милиона динара пожурио је на касу. Кроз прозорче је гурнуо свој жетон и... срушио се на земљу: срце му је умро од среће.

● Заповедник ватрогасне чете у Пис-Риверу у Канади, обавестио је општинске власти да скида са себе одговорност за поверену му зграду. По његовим речима ватрогасна касарна може сваког тренутка да постане жртва пожара ако се у њој на време не замени неисправна електрична инсталација.

● Недавно су провалници „посетили“ једну од њујоршких конфекција са мушким оделима и капутима. Вредност опљачкане робе износила је око пет хиљада долара. На своју несрећу, провалници нису обратили пажњу на плакат написан крупним словима: „Магазин одела за крулне мушкарце“. Крадљивци су били силно разочарани када су открили да су украдена одела шивена специјално за муштерије чија

тежина износи од 200 килограма па јавише.

● Седамнаестогодишњи Брајен Лин морао је недавно да се појави пред судом у енглеском граду Кингстону. Био је оптужен за необичан преступ: када га је један полицајац зауставио и хтео да га казни због неког саобраћајног престапа, Лин се спустио на све четири и стао да лаје на полицајског пса.

● Почетком новембра ове године, у једној шуми на 160 километара далеко од Хемпшира у Енглеској, одржан је традиционални скуп енглеских врачева и врачарица. Датум њиховог састанка држан је у највећој тајности. Ипак, може се претпоставити да је главна тема њихових разговора и договора била: како лакше обманути ла-

### Мајстор за Јо-Јо

Артур Пиклс из Лондона је светски мајстор у игри јо-јо. То је игра калемом који се одбацује са гајтана. Он продаје људима 2 милиона јо-јоа годишње и убеђује их да игра умирујуће делове на живце. Изгледа да су људи још за време француске револуције играли јо-јо. На слици је мајстор Пиклс који игра са четири калема (што ипак стаје живца!). Његови вешти прсти су осигурани.



### Магнет и бактерије

Тридесет једногодишњи берлински научник Франц Баке утврдио је после читавог низа опита, да се извесне културе бактерија под утицајем магнетског поља много брже развијају но иначе.

Ово откриће, сматра Баке, може да има велик значај за бактериологију, нарочито при постављању брзе дијагнозе код заразних болести, као и код њиховог лечења.

## ТУ ИМ СЕ СВИДЕЛО ...



Пријатељи птица у Фрајбургу успели су да намаме пар рода чак у центар града. И овима се свидело да начине гнездо на розети на врху крова универзитетске библиотеке. Ускоро је из гнезда провирио подмладак. Када је требало да млади буду маркирани ватрогасци су помогли општинском чиновнику да се њиховим лествама успне до „птичије осматрачнице“.

### АТЛАС МЕЂУНАРОДНЕ ПЛОВИДБЕ

После петогодишњег рада Институт за поморску пловидбу из Бремена издао је атлас међународне пловидбе, једини ове врсте на свету. Први пут су у овом атласу забележене све луке као и сва поморска бродоградилшта и све редовне пловидбене линије. Осим обавештења о 11.084 луке инсталације (капацитет, дубина канала и при станишта) и о 959 бродоградилшта (могућности изградње и типови бродова који су изграђени) овај атлас садржи и разне карте свих континената. У њему су поменути и све постојеће рафинерије као и петролејски извори са путевима којима се до њих допире.

Најзад један део атласа је посвећен развоју пловидбе и поморској трговини.

Институт из Бремена је издао дело које ће бити драгоцен помоћник не само истраживачима и географима већ и поморцима и бродоградитељима.

## НОВОГОДИШЊА



# ЗМАЈЕВЕ БЕЧКЕ ГОДИНЕ

## НОВОСТИ Апарат уместо саобраћајца



носили су Змају просечно око 80 форинти месечно, а од уређивања својих листова примао је око 24 дуката, односно 132 форинте. Међутим, српски патријарх Ивачковић примао је у исто време годишњу пензију од 24.000 форинти.

Змајев живот у Бечу није био лак. Живео је сасвим скромно и повучено. Много је пара давао на куповину књига, а часовник за себе отплаћивао је месечним ратама. Изгледа да му је неко саветовао да пође у Америку — али он је после размишљања записао: „Та нисам ја никакав касир (благајник) да бежим у Америку...“

За време свог боравка у Бечу Змај је готово из дана у дан више од шест година водио дневник. У њему није био опширан, није уносио своје доживљаје и мисли, већ само бележио углавном оскуд не дневне податке. Па ипак, из њега много дознајемо не само о самом Змају као човеку и о људима с којима се сусретао. Можда би се могло рећи да је Змајев дневник претежно лекарски, иако није само то.

Змај се надао да ће му лекарска пракса помоћи да се материјално одржи у Бечу. Али у првом реду пријатељ најсиромашнијих, он их је леčio бесплатно. Међу његовим пацијентима има много сиротиње: слушкиња, шегрта, радничких жена с децом, старих и изнемоглих занатлија и радника, деце из велеградских подрума, исцрпљених шваља и бединерки. Сви су они долазили да траже лекарски савет и он га је радо пружао, па чак набављао и лекове, уносили у свој дневник поред њиховог имена само једно кратко — гратис (бесплатно).

Док је у Змајевом стану био у посети црногорски кнез, бу дући краљ Никола, посетила га је као болесница „жена си рота из куће и Пољкиња брифрегерка (жена писмоноша) с дететом“. Уз своју уобичајену рубрику — „гратис“ — додао је „обихи их вечерас: дете: дифтерија“.

„Хер доктор Јовановић“ био је прилично популаран, бар у улицама где је становао, нарочито међу децом. Имена малих болесника има подоста забележено у његовом лекарском дневнику. И док је лечио бечку децу, он је неуморно за српску писао у „Невену“, једном од најбољих дечјих листова у нас.

У Француској је направљен апарат за контролisanje саобраћаја на путевима и назван је синеметар. Саграђен је око једног лакшег радара. Овај апарат може са највећом прецизношћу да измери брзину возила и после њиховог проласка.

Одређена брзина може да буде истакнута на самом апарату а при сваком њеном прекорачењу зачује се звучни сигнал који обавештава возача, и без присуства полиције — да смањи брзину.

### Сијалице разних облика

У Холандији је начињена нова електрична сијалица од стакла које није дувано већ ливено у два дела и сједињена једном месом. Естетска вредност је велика: сијалица ће моћи да добије све могуће облике и постаће украс у кући.

Извесни Американци, таквих људи има и у другом делу света, желе, како се каже, да се нечим истакну, купујући ствари којима ће друге засенити. Познајући те особине својих суграђана неки трговац из једног америчког града сваке године набавља понеку „супер-разметљиву“ ствар.

Ове године за новогодишње празнике изнео је у свој излог, да би привукао купце, малу подморницу коју је назвао „за њу и њега“.

„Апарат“ је дугачак 4 метра, може да прими две особе, покреће се као и права подморница, али је више намењен онима који воле да се о њима говори, него каквом научном опиту. Осим тога „прилично“ је скуп, стаје око 9 милиона динара.

### Добро их зна



### Грејач — проетирка

У Француској је изграђена простирка која греје под аутомобилима са моторима позади. Сам начин на који се простирка загрева је једноставан: жица од бакра, наравно изолована ставља се између два савитљива листа од пластичне масе и увлачи се у просторику испод ногу возача. Загрејана бакарна жица ће зрачити без икакве опасности да се запали.

Постоје три могућности: да се направи простирка само за возача или само за путнике позади, а може и за једне и за друге. Постоји такође један модел ове врсте и за камионе.

### Није злато све што сија

Један немачки произвођач дугмета за манжете начинио је изванредно успелу имитацију златних дугмета: у ствари начињених од пластике.

### И ново и старо

У Америци се у последње време траже антиквитети, али како старих нема бесконачно много, нови апарати се праве у облику некадашњих. Између осталог у моди су сада старински телефонски апарати са кутијом од дрвета која се окачије о зид, са гласноговорником у облику рога и ручицом о коју се окачи слушалица.

Две њујоршке компаније су направиле веома уносан посао правећи те нове, у ствари старе, моделе или само поправљајући старе, и додајући им најновије техничке изуме у овој области.

### И за снег и за воду

За страсне скијаше и возаче санки у Француској је направљена нека врста ваздушних скија — комбинација обичних санки и пнеуматичног душка. Издуване оне се могу сместити у мали пак, а надуване имају облик Н: две „шапе“ напред служе за руке, а две задње за ноге.

Возач лежећи потрбушке може санкама да управља и чак и да изводи ски-фигуре помоћу врло чврстих пластичних трака постављених одоле. За оне који више воле море, аероски ће послужити да се одржавају на великим таласима или само као обичан гумени душек.

Змајев живот у Бечу није био лак. Живео је скромно и повучено. Много је пара давао на куповину књига, а часовник за себе отплаћивао је месечним ратама.

Јављам пријатељима, познаницима и сваком који лечничке помоћи требају — јављам и колегама својим, да сам се настанио у Бечу, где лечничку праксу за све унутрашње и спољне болести отпочињем 1. новембра 1880. године... А нарочито пратим овде где је најбоља прилика за то, све напретке и искуства у лечењу дечјих болести... Тако је објавио у „Застави“ свој прелазак у Беч у то време један од највећих српских песника Јован Јовановић-Змај.

Лекарска пракса „доктора песника“, за време боравка у Бечу (од 1883) није била ни распрострањена ни нарочито рентабилна. Зато се Змај у Бечу, углавном, бавио новинарским радом. Био је уредник дечјег листа „Невен“ и сатиричног листа „Стармали“, и то му је био главни извор при-

хода. Али, најчешће, Змај им је био и једини сарадник: „ако који надрифилозоф критикује „Невен“ — писао је Змај издавачу својих листова Арси Пајевићу у Нови Сад — опсујте му штогод у моје име, и запитајте га, има ли још где у широком свету, да уредник од првог слова па до последњег све напише, и прозу и стихове, и поуку и забаву, и шалу и збиљу“.

Такав рад је готово сасвим исцрпео Змаја и он једном пише: „Данас не могу више, суस्ताо сам...“ Српска деца уживала су читајући свој лист тив али нису знали да им њихов чика Јова уз толико мука и напрезања причињава ведро расположење. А они „надрифилозофи“ — „иронични и злуродо већ овај мој најмилији лист зову „Увен“...“

За осам година своје лекарске праксе у Бечу „доктор

Змај“ није добио ни колико је износио хонорар за његов новинарски рад. Поред тога почело је да му попушта здравље: „од неког доба патим од неспавања“. У његовом дневнику таквих места има много, а јављају се и друге болести. „Нисам ручао, да бих могао боље радити...“ — толико је сагоревао на послу. Једни су му приговарали да је више литерата него лекар а други обратило.

У кући где је извесно време становао, било је још неколико лекара, па је Змај морао тражити „сокаке“ где их је мање да би му пракса ишла боље. Али ма где се настанио — налазили су га не толико пацијенти колико гости не само из „доњих крајева“: Војводине, Србије већ и из свих југословенских крајева. Посећивали су га тада најугледнији југословенски јавни радници, кнежеви црногорски и српски, а једном приликом и бискуп Јурај Штросмајер, као и гости из Русије и Пољске. „Пацијенти како наиђу, моји листови и посао редовно, а гости увек,“ — писао је он.

Хонорари од пацијената до-

## ПРИЧА WALT DISNEY'S



# КАШЕШАНОВА КЋИ

ПО НОВЕЛИ  
А.С. ПУШКИНА

## ИЗЛОЖБА ЦРТЕЖИХ ЦРТЕЖА О ПОСТРАДАЛОМ СКОПЉУ

МАРИЈА ЈЕ БИЛА УБЕЂЕНА ДА ЈЕ ПЕТАР НЕВИН СХВАТИЛА ЈЕ ДА БИ ОН МОГАО ДА СЕ ОПРАВДА АКО БИ ИСПРИЧАО КАКО ЈЕ У БЕЛОГОРСКИ ДОШАО ДА БИ ЊУ СПАСАО. АЛИ...



...ОН НИШТА НИЈЕ РЕКАО ДА ЊУ НЕ БИ УМЕШАО У ТАЈ ЖАЛОСНИ ПРОЦЕС ЈЕДНЕ ВЕЧЕРИ ОНА ЈЕ ОДЛУЧИЛА ДА КАЖЕ ЗБОГОМ ПЕТРОВИМ РОДИТЕЉИМА



ЗАР И ТИ ХОЋЕШ ДА НАС НАПУСТИШ, МАРИЈА?

НЕКЕМО ДА ТИ СТАЈЕМО СРЕКИ НА ПУТ... ИДИ, И НЕКА ТИ НЕБО ДА ЗА МУЖА ДОБРОГ ЧОВЕКА, А НЕ ИЗДАЈНИКА!

ПОШТАНСКИМ КОЛИМА МАРИЈА ЈЕ КРЕНУЛА ЗА ПЕТРОГРАД...



ПРОЛАЗЕКИ КРАЈ ЦАРСКОГ СЕЛА САЗНАЛА ЈЕ ДА ЦАРИЦА СА СВИТОМ БОРАВИ У СВОЈОЈ ЛЕТЊОЈ ПАЛАТИ И ЗАТО ЈЕ ОДЛУЧИЛА ДА ПРЕКИНЕ ПУТОВАЊЕ.



ЖЕНА УПРАВНИКА ПОШТАНСКЕ СТАНИЦЕ БИЛА ЈЕ СЕСТРИЦИНА ДВОРСКОГ ЛОВАЦА ТЕ ЈЕ УПУТИЛА МАРИЈУ У ТАЈНЕ ДВОРСКОГ ЖИВОТА!



ПОШТО НЕ ПУТУЈЕТЕ ОДМАХ, ПОКАЗАКУ ВАМ СУТРА ДВОРСКИ ПАРК!

ЗА ВРЕМЕ ШЕТЊЕ УПРАВНИКОВУ ЖЕНУ ПОЗВАО ЈЕ НЕКИ ДЕЧАК...



ЗОВУ МЕ У СТАНИЦУ... ВИ ПРОДУЖИТЕ ОВОМ СТАЗОМ ДО МАЛОГ МОСТА...

НЕ БРИНИТЕ...



Позив „Децо, хајде да се корисно забављамо!“ који је „Илустрована Политика“ објавила пре више од месец и по дана, представљао је малу загонетку. Деца из целе земље позвана су да помогну својим малим друговима Скопљанима тиме што ће нацртати како су доживела трагични земљотрес. Остале појединости остале су до недавно непознате.

Показало се да су најмлађи грађани Југославије озбиљно схватили овај позив. Стигло је преко 5.000 цртежа на којима су дечаци и девојчице приказали разрушене куће, уплакану децу, разоране улице али и живот који је почео после удеса — живот под шаторима, зидање нових домова, чак и визије будућег Скопља.

За своје радове сви малишани биће награђени. Припремљено је 15.030 књижа и 70 комплета плоча за учење страних језика. Али, тиме је завршен само први део корисне забаве.

Други део почеће у среду 18. децембра. У предворју велике сале Дома синдиката у Београду биће отворена продајна изложба ових цртежа. Сав приход намењен је пострадалима од земљотреса у Скопљу. Жири у коме су били познати сликари Михаило Петров, Лазар Личеноски, Бошко Рисимовић, Иван Табаковић, Михаило Беренђија, књижевник Бранко Ђопић и карикатуриста Александар Клас, издвојио је најбоље радове и они су посебно истакнути на овој занимљивој изложби.

### Занимљивости

#### О КОКИЦАМА

Кокице су у Америци, што није нимало ново, веома омиљене, али је недавно потрошња прешла чак 150 милина килограма. Највише кокица поједу посетиоци биоскопа. Утврђено је да су још Инке кокали кокице скоро пре хиљаду година. На топле камене плоче стављали су зрна кукуруза и тако добијали кокице. Поред овога они су пре погреб крај мртваца стављали и пун цак кокица како сахрањени не би гладовао. И Астеци су их јели и приносили као нарочиту жртву својим боговима. Девојке су правиле венце од кокица и носиле их око врата. Индијанци су пуно буре кокица поклонили досељеницима из Европе кад су се настанили у пределу данашње државе Масачусетс. Али мада се кокице једу већ толико дуго, све донедавно ни-

је било познато да се само зрна кукуруза могу да кокају а не и других житарица. Утврђено је помоћу микроскопа да уместо „експлозије“ сваког зрна у ствари експлодира безброј врло ситних честица. Када зрно изгуби одређену количину воде дође до пуцања безброј честица скроба. У ствари зрно кукуруза је нека врста мале атомске бомбе.

#### ПОШТЕН ПРОВАЛНИК

У трезорима енглеске банке била су нагомилана огромна богатства али су тако добро чувана да нико није ни помислио да нешто уради. Једног дана 1836. године директор банке је добио писмо у коме га је анонимни достављач обавештавао да може у свако доба дана или ноћи да уђе у просторију где се чувају највеће драгоцености. Директор је бацно писмо јер је веровао да неко збија шалу. Али анонимни писац је био упоран и нудио сваку опкладу. Најзад је директор пристао и уговорио са њим ноћ и сат састанка. Одређене ноћи директор и неколико других чиновника и стражара сишли су у заказану собу и чекали уговорени час. Тачно у одређено време зачу се неки шум испод њихових ногу и онда је почео да се помера под. Пред запрепашћеним директором и његовим људима нашао се један човек у прљавом радничком оделу. Он је био мајстор за канализацију и случајно је открио да један канал води тачно испод собе у којој се налазиле драгоцености. Чекме Менд, како се човек звао, поштено је добио опкладу и још 800 фунти као награду за своје поштење. Тако је један частан човек спасао енглеску банку од крађа.

### НЕОБИЧАН ЛОВ



Многи трговци egzотичним рибацама из Америке и Европе говоре о способностима Комати Токазе, који је један од најчувенијих ловаца рибаца за акваријуме на свету. Бразилац јапанског порекла, Комата живи у граду Белему, близу ушћа Амазона. Он добро познаје многе шуме, баруштинне, велике реке али и на педесетак километара око најмање речнице и потоке изгубљене у тршчаку и лијанама. Кад наиђе на ретку рибицу он не оклева да се упути и у најгушћи део најтајанственије шуме на свету. За њега се прича да има нарочити „дар“ којим привлачи и најдивљије рибице.

На местима само њему познатим Комата ставља своје клопке, најчешће просте лимене кутије које изванредно вешто распореди. Недавно је уловио за четири часа веома ретку рибу *shutennis*, коју Американци називају и „сребрни долар“ због њеног пљоснато-округлог облика.

Комата сваке године шаље хиљаде рибаца за акваријуме у полиетиленским кутијама у којима је поред рибаца бар још литар воде на ретке или баре у којој су уловљене.

Слонови се у Камбоџи хватају на веома чудан начин. У земљама југоисточне Азије лети пада тако много кише да се читаве равнице потопе водом. У то време се слонови седе у брда пошто не налазе храну у равницама. Том приликом обично иду уз обалу реке. Урођеници који то знају изабере zgodno место и јашући на питомим слоновима сачекају групу дивљих слонова и натерају их у реку. Мада слонови добро пливају ипак не могу да се бране као на суво. Урођеници

онда из чамаца харпунима пробуде уши слонова које вире изнад воде заједно са сурлом. После тога их вежу кроз уши за гране неког дрвета. Тако се дешава да у читавом крају нема ниједног дрвета за које није привезан понеки слон. Ако је испод слонова вода исувише дубока урођеници подметну неки трупца да би се слон одржао на води. После неколико дана када се слонови преморе и добро изгладне урођеници их изводе на земљу и почињу са питомљавањем.



ЛОВАЦ РИБИЦА ЗА АКВАРИЈУМЕ

# - КРВ -

## и крвна слика

Када лекар хоће да утврди стање здравља једне особе шаље је на преглед крви тј. узимање крвне слике. Шта је крв и шта лекар може из ње да види?

Крв је течна ткиво црвене боје, које испуњава крвне судове и које под утицајем рада срца стално протиче и повезује све делове човечијег организма. Њена количина износи 5—8% целокупне тежине тела. Улога крви је различита: она преноси кисеоник и угљендиоксид (дисајна функција), преноси хранљиве материје до појединих органа и ћелија (нутритивна функција), преноси штетне продукте до органа за излучивање (екскреторна функција). Сем тога садржи антитела која имају одбрамбену улогу јер бране организм од микроорганизама и других штетних продуката.

Основни састојци крви су крвне ћелије и крвна плазма. У крвним ћелијама спадају црвена крвна зрнаца (еритроцити) и бела (леукоцити) и крвне плочице (тромбоцити) а крвна плазма је течни део крви који садржи 92% воде.

Најбројније крвне ћелије су црвена крвна зрнаца или еритроцити. Њих има у нормалној крви код мушкараца од 4,5—5 милиона а код жена од 4—4,5 милиона у једном кубном милиметру. Она преносе кисеоник из плућа у ткива и доводе угљендиоксид који је настао у ткивима у плућа из којих се избацује. Ова размена гасова у телу врши се захваљујући крвном пигменту хемоглобину, састојку еритроцита.

Живот црвених зрна је кратак. После 130 дана она доспевају у слезину, коштану срж и јетру где се распадају остављајући хемоглобин и

његов састојак гвожђе, које служи за ново стварање еритроцита.

Болести које настају као последица поремећаја у количини еритроцита и хемоглобина, зову се анемије. Оне могу бити проузроковане: смањењем и еритроцита и хемоглобина (нормохромна); када је хемоглобин много више смањен од броја еритроцита (хипохромна) и када је мање еритроцита од хемоглобина (хиперхромна) анемија. Анемије настају услед поремећаја чинилаца који одржавају нормалну количину еритроцита. Тако, до ове болести долази услед недостатка гвожђа које се уноси храном, у организм; беланчевина, претежно животињског порекла; витамина Б-12 кога има у животињској храни (месу, јетри, бубрезима итд.); витамина Ц (воће, поврће, млеко); фолне киселине, састојака биљне и животињске хране; бакра и кобалта којих такође има у храни. Најзад и неке жлезде са унутрашњим лучењем играју улогу у стварању еритроцита. Исто тако неке болести могу бити узрок повећању броја еритроцита, на пример услед смањене количине кисеоника на висинама, услед хроничних обољења срца и плућа као и болести услед повећања функције хипофизе, жлезде са унутрашњим лучењем која се налази на бази мозга.

Бела крвна зрнаца (леукоцити) су одбрамбени фактори организма. Леукоцит, када дође у додир са штетном ћелијом обухвати је и „прождире“ тј. разлаже је и учини безбедном. Ових одбрамбених ћелија има у нашем организму од 5—8.000 у једном кубном милиметру. Свако одступање од тог броја означава неко обољење.

Бела крвна зрнаца (леукоцити) су одбрамбени фактори организма. Леукоцит, када дође у додир са штетном ћелијом обухвати је и „прождире“ тј. разлаже је и учини безбедном. Ових одбрамбених ћелија има у нашем организму од 5—8.000 у једном кубном милиметру. Свако одступање од тог броја означава неко обољење.



Леукоцити се јављају у различитим облицима: лимфоцити којих у нормалној крви треба да има 25—30%, моноцити 3—7% а гранулоцити од 60—70%. Ови гранулоцити су подељени на неколико форми од којих у нормалној крви треба да има неутрофилих од 57—67% (сегментираних 54—62% и несегментираних 3—5%), еозинофилих 1—3% и базофилих 0—1%.

Стање свих ових леукоцитарних форми мења се са стањем организма; оне могу ићи ка повећању броја леукоцита (леукоцитоза) или ка смањењу (леукопенија). На пример, код малих богиња смањење је број леукоцита (нарочито гранулоцита и моноцита) док број еозинофилих гранулоцита може да буде повећан.

Код шарлаха се такође јавља смањење леукоцита а нарочито гранулоцита. Код запаљења плућа долази до повећања леукоцита чак и до 30.000, исто као и код тровања крви (сепсе). Запаљење црвуља (слепог црева) доводи до леукоцитозе од 14.000, док су леукоцити смањени код паратифуса и тифуса и има их од 3—4.500 уз повећање лимфоцита. Туберкулоза и велики кашаљ такође доводе до леукоцитозе (до 30.000). Неки пут се може догодити да постоји смањени број гранулоцита па чак да их уопште нема (агранулоцитоза). До овога долази услед претераног узимања неких лекова, на пример, сулфонамида као и услед неких тешких заразних болести. Најтеже обољење које доводи до повећања леукоцита, чак до 100.000 у једном кубном милиметру је леукемија.

Најмањи крвни елементи су крвне плочице (тромбоцити) којих, у нормалној крви има од 250—500.000 у једном кубном милиметру. Главна улога ових ћелија је да коагулишу (згрушавају) крв. Њихов број се мења под утицајем извесних физиолошких фактора и од врсте крвних судова; највише их има у капиларима јетре и плућа и у артеријама руку. Број тромбоцита се мења у току 24 часа и разлика износи 6—10%.

Сем тога треба обратити пажњу на хемоглобин кога у нормалној крви треба да има у мушкараца од 80—90% и у жена 90—100%. Главна улога хемоглобина, као састојка еритроцита је преносење кисеоника. Иначе он је чврста маса, беланчевинске структуре и садржи гвожђе. Врло је важан за утврђивање анемија и хемоглобински индекс је нормалан од 0,9—1,1. Мањи од 0,9 представља хипохромну а већи од 1,1 хиперхромну анемију.

За трансфузију крви велику улогу играју крвне групе. Разликују се четири главне групе: А, Б, АВ, и О група. Особа која има О групу може дати крв особама осталих група. Лице са А групом може да да своју крв особама исте крвне групе и лицима групе АВ (за особе Б групе важи исто), док особа са АВ групом може дати крв једино својој групи.

У случају погрешно дате крвне групе при трансфузији настају компликације које могу довести живот болесника у питање. За трансфузију је још важно обратити пажњу и на Рх (резус) фактор који се налази код 85—87 одсто људи (у еритроцитима) док га код 13—15 одсто нема. Према овоме треба крв позитивне особе, тј. која има Рх, дати особи са Рх, а крв особе која нема Рх — особи без Рх. У случају да се Рх+ крв да Рх— крви долази до поремећаја у крвном систему. Овај фактор се може наћи у све четири главне крвне групе. Нарочито је важно обратити пажњу на резус фактор код супружника, јер у случају да се он не подудара, може доћи до рођења мртвог детета.

У здравих особа седиментација износи после првог сата 3—5 мм а 7—15 мм после другог сата. У жена је она увек мало већа него у мушкараца. Повећање седиментације показује само да постоји неки болесни процес али не и где се он налази и какве је природе.

Још један састојак крви, крвна плазма, врши многе функције. Једна од најважнијих је преносење хранљивих састојака (беланчевина, шећера, масти, минерала, витамина и другог) из органа у којима се стварају или таложе у друге органе којима су потребни. Сем тога она доноси кисеоник у органе и

## МАЧАК »АТЕНТАТОР«

Педесет гостију пијучкало је пред једним бифеом у Риму. Одједном, пред њихове ноге паде ручна бомба. Настаде безглаво бежање. Једино власник локала остаде прибран и позва полицију. Неколико минута касније дошла су три полицајца у пратњи неколико стручњака за демонтирање ватреног оружја. Требало је утврдити ко је „атентатор“. Врло брзо се установило ко је крив — један мачак који се играо на прозору изнад бифеа и гурнуо бомбу доле. Наравно она је била празна и припадала је црном

пуковнику коме је служила као притискивач за хартију. Случајно је тога дана оставио бомбу на прозору и тако је дошло до панике.



# БРАВО

ПО РОМАНУ Ф. КУПЕРА  
ЦРТА Н. КРУЉЕВИК



А ШТА БЕМО С ВОЈВОДОМ?

ТО НЕКА ТЕ НЕ БРИНЕ, О ЊЕМУ БЕ СЕ ПОСТАРАТИ ЈАКОПО.



КАО И УВЕК НЕГА БЕШ НАБИ КОД БОЛСЕМИНЕ, ТАМНИЧАРВЕ ККЕРИ.



ИДИ, ЗАКОМО, И ДОВЕДИ МИ ОДМАХ ЈАКОПА, ОН НОВАС МОРА ДА ИЗВРШИ ШТО МУ БУДЕМ НАРЕДИО!



САТИМА СЕДИ ВОЈВОДА ЗА МИШЛЕН... НЕ ЗНАМ ШТА ДА УЧИНИМ ЗА НЕГА?



БИНО, ЧИНИ МИ СЕ ДА ЈЕ ОБЕКАЊЕ СЕНАТОРА ГРАДЕНИГА БИЛО ЛАЖНО. ЗНАМ ШТА БУ...



ВОЈВОДО! ПОГЛЕДАЈТЕ!

# ЦИНОВСКИ СУДАР ТЕНКОВА У АРДЕНИМА



У подножју планине Ардена новембра 1944. године око милион америчких и енглеских војника и хиљаде тенкова чекало је на бензин да би продужили напредовање ка Немачкој. Међутим, немачка тајна служба је за ово сазнала и Хитлер је за врховног команданта овог дела западног фронта одмах наименовао генерала Герда фон Рундштета. Ставио му је на располагање око пола милиона војника и неколико тенковских армија — да би се по сваку цену зауставило савезничко напредовање.

Иако је ово, био само покушај немачке оружане силе јер је рат већ био на измаку, савезници су изгубили око 60.000 бораца. Схвативши да се иза Зигфридове линије нешто припрема, савезници су одмах убацили своје најбоље агенте и први извештај већ је стигао средином новембра:

„Шеста СС оклопна армија креће према Вестфалији и приближава се Келну. Пета оклопна армија прикупила своје тенкове нешто северније“.

Али то је био једини агент који се јавио иза неиритатељских линија па се и он потпуно укутао. Органи тајне обавештајне службе били су забринуте због његовог нестанка. Ово је био сигнал да се појача агентурна служба и савезници су активирали све своје снаге да би прикупили податке о намерама фон Рундштета.

Ни једна информација није могла да се прибави тајним каналима. Ово више није била Француска где су патриоти помагали америчким и британским агентима и чували их од немачке тајне полиције. Зигфридова линија била је сада прави бедем иза кога се нико није могао јавити. Требало је убацити агенте у немачку позадину. Али Абвер и Гестапо су применили у току целог рата најстроже мере безбедности. Од свих команданата упознатих са фон Рундштетовом офанзивом, тражене су посебне писмене гаранције да ће тајну сачувати и умрети с њом.

Сваки радио-разговор о операцијама био је забрањен тако да ни савезничка прислушна служба није могла ништа да открије. За преношење службене преписке изабрани су најповерљивији официри-курири, тако да ни је дан једини документ није пао у руке савезничкој обавештајној служби. Ни један од немачких официра упознатих са офанзивом није смео летети авионом западно од Рајне. На митраљезима, топовима и тенковима били су најповерљивији официри и војници.

Разговор о офанзиви био је забрањен и међу генералима. Трупе припремене за офанзиву стигле су на поло-

жаје тек ноћу и нико није знао где и зашто иде. Заједно са СС полицијом убачено је око 4.000 агената који су хапсили и евакуисали сва сумњива лица. Тако је прикупљено 36 дивизија и око 5.000 тенкова, а савезници су уз велике напоре успели да открију само положаје десет дивизија!

Видели да су извори за обавештавање пресушили савезнички команданти су са свих страна вршили притисак на обавештајну службу. Без података команданти и штабови су били као без руку и све претпоставке су остале узалудне.

Све што су још могли то је да се ослање на хватање немачких војника. Али, Абвер ни ово није заборавио: савезничкој обавештајној служби пали су у руке војници сасвим погрешно информисани о офанзиви.

Један немачки ратни заробљеник изјавио је 12. децембра обавештајној служби да се елитна дивизија „Велика Немачка“ премешта на један сектор, заједно са 116. оклопном дивизијом која продужава за Ајфел. На основу овога обавештајна служба је сматрала да се ове дивизије упућују на одмор.

Четнаестог децембра један Немац је известио генерала Мидлтона да је непријатељ према Луксембургу и реци Уру пребацивао материјал за прављење мостова. Али ни овај детаљ није много послужио обавештајцима.

На основу података које је савезничка обавештајна служба успела да прикупи и изврши анализу, извучен је закључак да је то непријатељски демонстративни напад — да би се целе зиме савезници задржали ту, док би се немачке дивизије бациле на Црвену армију која је тада незадрживо напредовала.

Немачки лажни штабови које је америчка обавештајна служба открила, требало је да завајају савезнике и да им скрену пажњу од офанзиве. Прва америчка армија је дала правилну оцену стања на фронту, али није била сигурна у то. Обавештајно одељење 1. армије извело је овакав закључак:

„Многи ратни заробљеници говоре о нападу који треба да се изврши између 17. и 25. децембра, док други причају да ће Ахен бити поново заузет као божићни поклон фирери. Непријатељ ће вероватно покушати неки напад да би својим трупама по дигао морал“.

Пукovníк Диксон, шеф обавештајне службе Прве армије — каже генерал Бредли — био је најобдаренији обавештај америчке војске, али овог пута се није показао довољно проциљив. Подаци о непријатељу нису импресионали ни Бредлијевог шефа обавештајне службе генерала Сиберта те није свом команданту скренуо пажњу на њих.

Генерал Ајзенхауер је 16. децембра конференсио у Врховној команди са највишим војним старешинама. За време саме дискусије један пукovníк обавештајне службе је ушао на прстима у салу и упутио се право шефу обавештајне службе генералу Кенет Стронгу. Предао му је само један радиограм. Сви су одмах на Кенетовом лицу запазили дубоку забринутост. Трагична вест је гласила:

„Фон Рундштет извршио напад јутрос у 5 часова и ушао у распоред 1. армије на пет места. Све четири дивизије се повлаче...“

Ајзенхауер прочита депешу неколико пута, а затим устаде и рече:

— Прекидам конференцију!

Сви у своје армије! Непријатељ је пробио наш фронт!

Целокупне савезничке снаге почеле су да се померају. Ајзенхауер и Бредли су непрекидно слали телепринтерска наређења:

„Патоне, 10. оклопна дивизија одмах на пут за Луксембург... 101. падобранска дивизија одмах да крене из Ремса за Бастоњ!... 82. падобранска дивизија хитно за Малмедиј!...“

Била је то дивља трка хиљаде возила и 40.000 војника, који су одмах кренули да затворе продоре у фронту Прве армије. Већ два дана касније, хиљаде непријатељских тенкова и 24 дивизије пешадије гурале су према Лијежу.

Иза савезничких линија бачени су падобранци. Сви команданти су у својој пратњи имали возила са тешким митраљезима и органе контраобавештајне службе. Припреме штабова за евакуацију Ајзенхауер и Бредли су забранили јер би то пољуљало морал бојара, а код грађана Луксембурга изазвало панику и збогови би закрчили путеве. Војска би тако остала немоћна да направи ред и да се повлочи.

Одједанпут су се однекуд појавили и немачки војници у америчким униформама који су говорили енглески. Британска и америчка контраобавештајна служба предузеле су најстроже мере за заштиту команданата. Генерал Ајзенхауер је могао да се креће само у тешко оклопљеном кадилаку.

Сви падобранци су похватани пре него што су стигли до Мезе према којој је сада гурало 133.000 савезничких тенкова и камиона да би поправили оно што нису благовремено сазнали.

На аеродромима око Шкотске чекало је 4.000 тешких бомбардера да на команду баци у ваздух фон Рундштетову армију, али је облачност била таква да се уопште није могло летети. Тек 23. децембра авиација је за један сат полетела и сручила на непријатеља 4.300 тона бомби.

Конечно, 26. децембра 1944. дошло је до судара хиљаде тенкова с једне и друге стране. Преко 100.000 непријатељских војника је тада страдало, а четврт милиона се предало савезницима.





# НАШИ ПРВИ ТУРИСТИЧКИ ВОДИЧИ

Пре равно сто година (1863) pojavila se kod nas prva literatura o propagandi turizma. Poznati vojnianski publicisti: B. Rajkoviћ и Елим Чакра издали су четири свеске часописа „Путник“.

Поред књижевног дела у коме је сарађивао и књижевник Јаков Игњатовић, у сваком броју су објављиване литографисане слике наших предела: манастира, планина и мора. У једном броју дата је живописна слика Боке Которске уз један чланак као „путничке црте“.

Београдски листови у то време доносили су вести и огласе о посети светској излож



би у Лондону (1867) на којој је био и кнез Михаило. Затим су организована група путовања за Беч па је поводом тога било много огласа о ценама подвоза и хотелима и пансионима у Бечу.

Заступник иностраних железница у Београду објављивао је цене превоза за поједи не релације и групна путовања до Цариграда, Атине и других градова. На светској изложбу у Паризу (1900) отишло је из Србије много људи јер је то било и прво учешће наше земље на једној светској изложби.

Кад је отворен новосаграђени хотел „Европа“ у Нишу (1881) у београдским листовима изишао је овакав оглас: „Од пропасти српског царства, до данас, оваква дневна гостионица у Нишу подигнута није“. Располагао је са 18 путничких соба. Пошто мештани још нису били дорасли да воде хотел, „Европу“ је први држао Луји Рупшић, угоститељ.

Тада је у Нишу било мало хотела, а промет путника врло жив нарочито када су одржаване седнице Народне скупштине у Нишу. Осим овог новог хотела постојао је већ „Оријент“ и доцније је саграђен хотел „Србија“.

Под насловом „Београд у слици и речи“ штампан је 1892. први водич Београда. Књига је имала формат фолија, 58 страна са илустрацијама и издата је на српском, француском, мађарском и немачком језику. Под окриљем београдске општине, водич је израђен по угледу на мађар-

Јесће ли  
век  
чули да...

... пароброд „Француска“ постигао је нови рекорд превозећи више од 4000 путника у од-



ласку и повратку на линији Авр-Њујорк.

... кисеоник без кога не би био могућ живот на земљи, у ваздуху је релативно мало заступљен. У океанима га има око 1000 пута више, а у земљиној кори, до 16 километара дубине, око 6000 пута више него у ваздуху.

... када се обед састоји од меса, лучење желудачног сока заврши се после 8 часова,



а када је обед од сувог хлеба — после 10 часова.

... недавно се у Сан Рему одржавала међународна конференција за борбу против буке. Заседање је морало бити прекинуто јер је пне уматични чекић који је радио на улици загушљивао гласове говорника који су наступали на конференцији.

... да би се у париским затворима спречила самоубиства ускоро ће бити изграђено 59



модерних провидних ћелија.

... иње обично пада после периода јаким мразева, као претеча блажег времена. У Београду има просечно 7 дана годишње са њим.

... афричка или нилска риба мачка плива окренута леђима надоле. Због тога јој је, за разлику од осталих риба, трбух тамније боје од леђа.

... октобра 1871. страховити пожар је опустошио Висконсин. У



Чикагу је било 1910. године 1.500 жртава од пожара.

... праве снежне пахуљице састављене су од неколико спојених кристалних звезда. Њихова величина је различита, али ретко имају пречник већи од 3 до 4 сантиметара. Што је температура нижа, то су пахуљице мање.

... почетни део муње, такозвани лидер, креће се брзином од преко 100 километара у се-



кунду, што је за 50 пута више од брзине кретања артиљеријског зрна.

## ШКОЛСКИ ЗООЛОШКИ ВРТ

Часови биологије још никад нису за децу у Немачкој били тако интересантни као недавно одржани. Путујући школски зоолошки врт обилазио је немачке градове. Властник циркуса Ренц показивао је деци „звезду“ својих екзотичних животиња: 3,50 метра дугачку циновску змију, индијског питона. Деца се нимало не плаше јер су све животиње припитомљене.

## БУКА НАС УБИЈА

Француска медицинска академија је упутила апел свим великим аеродромима да у што скорије време учине нешто да би се бука што мање чула, јер она представља, по њиховом мишљењу, велику опасност по здравље људи.

Изгледа да бука није само

модерна болест јер још Јулијан, римски сатиричар, рођен око 65—128. пише у својој III сатири о томе:

„У Риму једва може да се спава. Кола која се остављају на окукама закрчују улице и клетве кочијаша због тога ометају нам сан“.



## Због пролазника

Ово је ешенхајмски торањ у Франкфурту на Мајни, једна од знаменитости града. „Преобучен“ је стога што се зграда поправља на што је требало заштитити пролазнике од малтера.

## ПРВИ КОМПЕНЗАЦИОНИ ПОСАО КОД НАС

Уочи Карађорђевог устанка (новембра 1803) требало је осигурати исхрану војске, јер није било довољно житарица у Србији. Три земунска трговца: Драгутин Милутиновић, М. Урошевић и Димитрије Николић уговорили су са старешинама устанка да за: 6.000 комада свиња, 3.000 оваца, 2.000 коза и 300 грла волова (у вредности 122.000 форинти) испоруче Србији: 15.000 мерица пшенице за сетву; 14.665 мерица јечма; 5.000 мерица кукуруза; 10.000 центера брашна (500.000 кг).

Ову размену одобрила је и бечка влада. Сем тога, поручено је у Земуно код браће Крстића, кројача, за 4.629 форинти „турских одела“ за учеснике устанка.



## СРЕЋА У НЕСРЕЋИ

Неки књиговођа у Балтимору изгубио је моћ над својим колима кад су му на заокрету у неку улицицу откале коњичке. Кола су ушла у радњу једне жене која је седела у столицу на токовима јер је непокретна. Има-

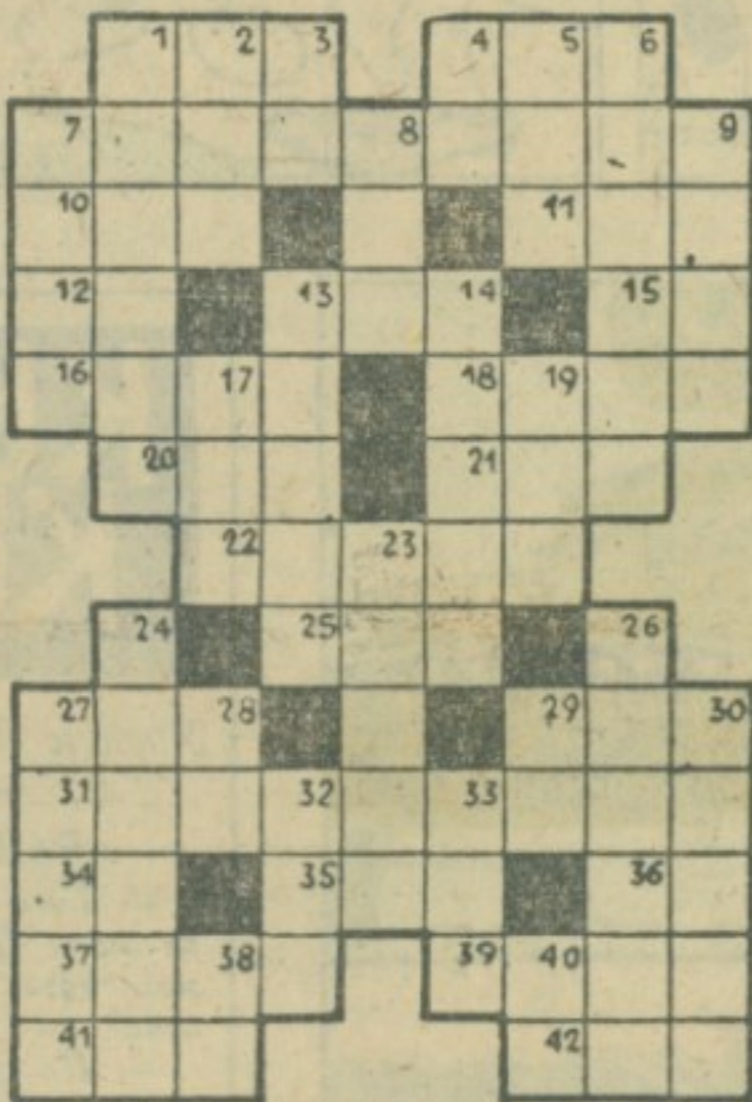


## НАЈМАЊИ ПАС

Чикита, Чихуахуа-беба велика као пивска чаша будним оком чува гостиницу своје газдарице у Ипсвичу у Енглеској. Касније када животињца мало одрасте биће у целој земљи приказана као чудо јер Чихуахуа је најмања раса паса на свету.

## УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) гозба, 4) ред, 7) крај, свршетак, 10) црна креда, 11) свеза, 12) хемијски знак за магнезијум, 13) похвална песма, 15) иступени део копна у море, 16) део молекула, 18) индустријска биљка, 20) папагај, 21) римска богиня српбе (мрт.), 22) река у Северној Америци, 25) ревно острво, 27) отац (слов.), 29) река у Аустрији, 31) енигма, 34) елиптирана свеза, 35) лука у Црногорском приморју, 36) узвик, 37) острво из групе Великосундских острва, 39) планина, 41) лука у Израелу, 42) оквир.



Усправно: 1) већа грађевина, 2) врста врбе, 3) заводи крај Ниша, 4) негација, 5) женско име, 6) закрпљено место, 7) једно годишње доба, 8) место у Срему, 9) стратегијски важна тачка, 13) град у САД, 14) мелодија, 17) народно коло, 19) Херцеговац, 23) град у Турској, 24) статуа, 26) главни град Турске, 27) један континент, 28) хемијски знак за сребро, 29) латинска свеза, 30) излагање узорака робе, 32) и један и други, 33) јединица рада у физици, 38) аутомобилска ознака за Ваљево, 40) злато (фран.).

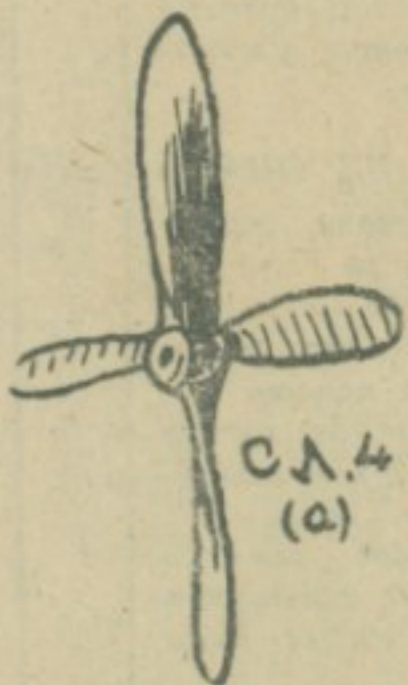
### РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Мец, 4) мир, 7) сунцокрет, 10) ива, 11) ива, 12) ли, 13) кор, 15) ер, 16) аков, 18) игра, 20) Ава, 21) тас, 22) орман, 25) тим, 27) сто, 29) ДИФ, 31) хармоника, 34) ем, 35) очи, 36) ог, 37) мапа, 39) коло, 41) А-на, 42) мат.

Усправно: 1) музика, 2) Ена, 3) Ири, 6) реверс, 7) сила, 8) оро, 9) Тара, 13) квартал, 14) ритам, 17) ово, 19) Гап, 23) Мироч, 24) атама, 26) Никола, 27) схема, 28) ор, 29) ли, 30) фагот, 32) моа, 33) Ник, 38) на, 40) ом.

## НАПРАВИ САМ

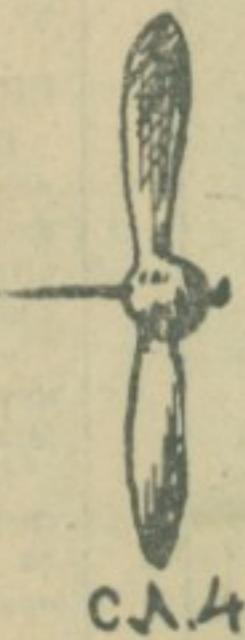
## МОТОРИ



МОТОР НА ВЕТАР

Мотор на ветар је у ствари обична елиса којој су довољне и две лопатиче (цртеж 4) а ако више волите можете и да укрстите две и тако добијете елису са четири лопатиче (4а).

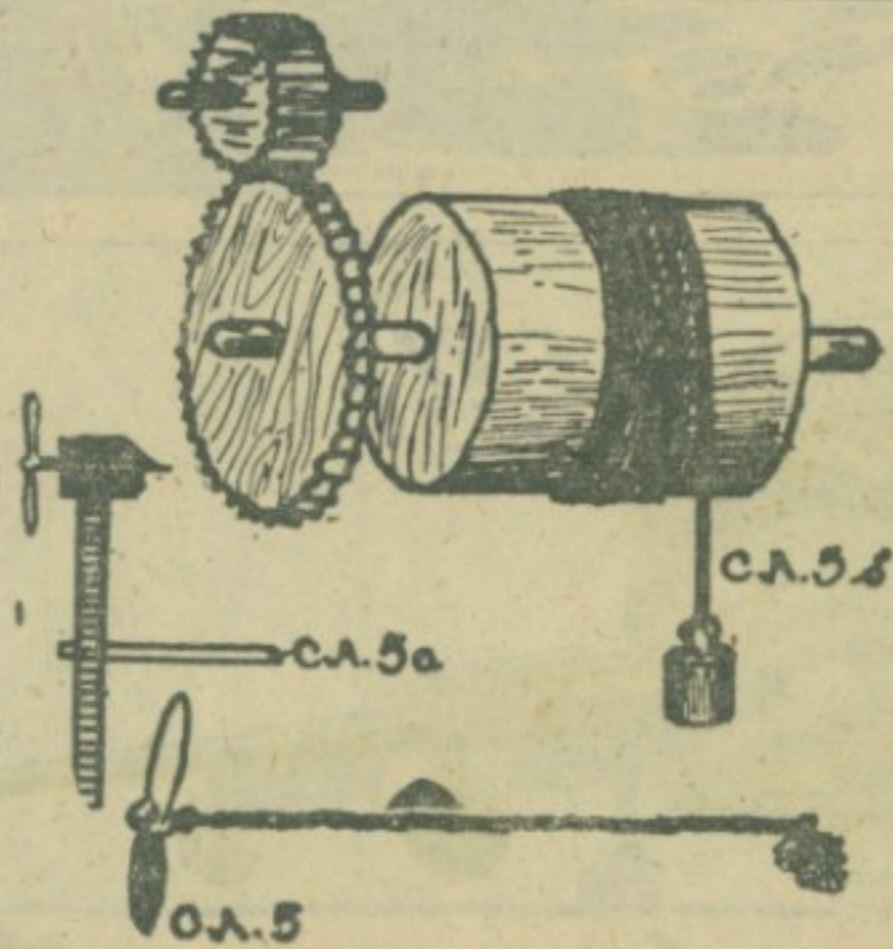
Ово је још веома познато и вероватно вете рећи: „па то је стари принцип ветрењаче“. Али сачекајте мало: нашо прогрес напредује циновским кораком не за



СЛ. 4

### МОТОР СА ГУМИЦОМ

Лако се монтира на мале алионе или бродове; то је нешто најпростије: ластичи закачен за елису а на другом крају учврш-

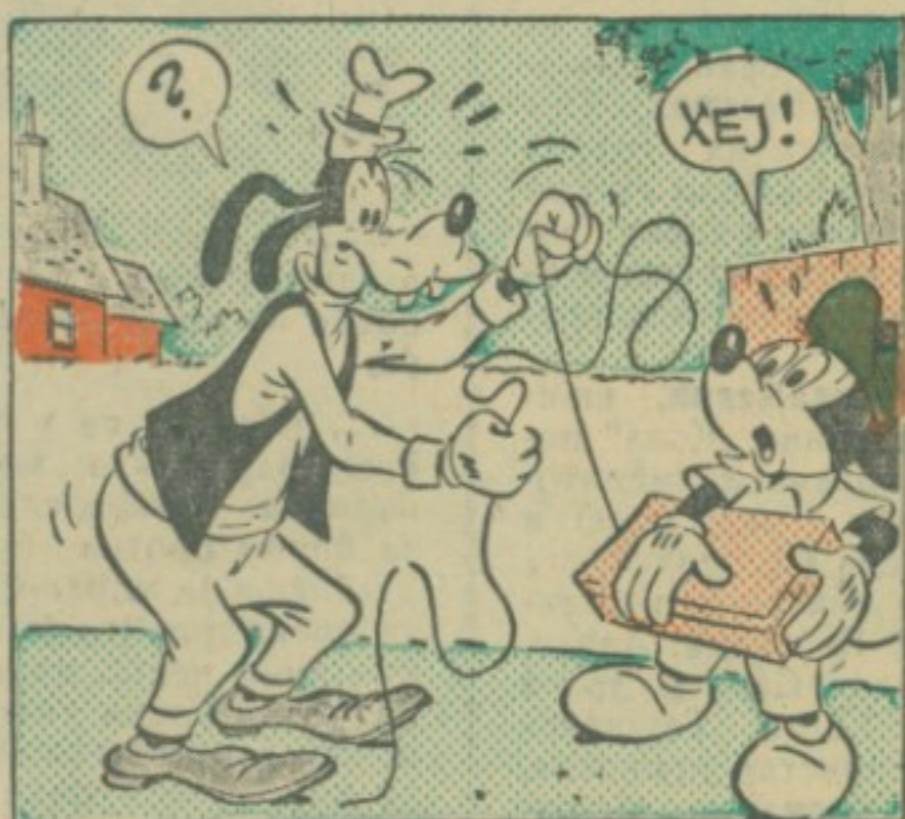
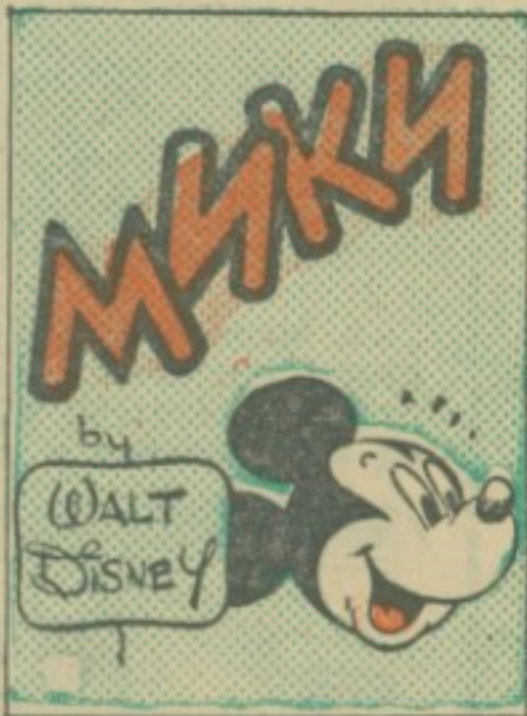


СЛ. 5а

СЛ. 5б

Пен, (сл. 5) уврти се добро и кад се пусти — елиса ће се вртоглаво окретати. Према цртежу 5а умањите брзину елисе и обртање ће дуже трајати. У овом случају ластичи може бити замењен обртањем Федере часовника или још боље неким тежем као на сл. 5б. Трајање обртаја у овом случају зависи од дужине врпце и висине између валца и тла.

(Наставиће се)



# ЏОНИ ХАЗАРД



# Ква-Ква!

Увећује Паја Патак

## БАШ ЗАТО

— Тета Пато, — чули се мала Цица — зашто мој тата вечерас тако пева?  
— Па да би успавао твоју сестрицу.  
— А, због тога се она, већ петнаест минута прави да спава.

## НИЈЕ ШТЕТА

— Тета Пато, — каже сав узбуђен Гаја — мала Цица једе новине.  
— Не мари ништа, од јуче су, — каже Пата која се задубила у неку књигу.

## РАЗУМЕО ГА

Отимао Пера Ждера у Шпанију. Пошто слабо зна шпански он у ресторану покушава да се споразуми са келнером — ирцањем. Да би добио биџет он на стољњаку нацрта краву с роговима.  
После извесног времена келнер му донесе улазницу за кориду.

## НИ ОВАКО НИ ОНАКО

Паја се жали једном пријатељу да га Пата буди скоро сваке ноћи зато што чује неку луну и мисли да су то лопови.  
— Убеди је да лопови никад не лупају — саветује га пријатељ.  
После неког времена сретну се опет и пријатељ за пита да ли се Пата примирила.  
— Мани, молим те, сад ме буди јер је велика тишина коју сигурно опет праве лопови.